

SIMON
MAWER

PROVAZOCHODKYŇE

≡ KNIHA ZLIN

FLEET

Simon Mawer

Provazochodkyně

**SIMON
MAWER**

PROVAZODKYNĚ

≡ KNIHA ZLIN

Copyright © Simon Mawer, 2015

Translation © Filip Hanzlík, 2016

ISBN (pdf) 978-80-7473-426-7

Věnováno Emmě, první příslušnici nové generace.

ČÁST PRVNÍ

Setkání s duchem

Na letišti jsem si půjčil auto a vydal jsem se podél severního břehu jezera. Cesta trvala zhruba hodinu. Minul jsem Lausanne a zahrnul směrem na Montreux. Před Vevey jsem si příliš pozdě všiml odbočky, musel jsem zajet až do města, abych našel cestu, a nadával jsem si, že jsem v autopůjčovně nepožádal o navigaci. Dívka u přepážky by mi jistě ráda vyhověla – podařilo se jí přesvědčit mě, abych si pořídil zbytečně drahé pojištění a auto s plnou nádrží, což byly položky značně převyšující původní cenu, za kterou jsem si auto pronajal přes internet z Anglie. Další svazek švýcarských franků za navigaci by se v té ceně nejspíš ztratil.

Žena, kterou jsem chtěl navštívit, žila na kopci za Vevey v moderním bytovém komplexu obklopeném dokonalými trávníky. Od úpatí až k vrcholu kopce stoupaly vinné keře seřazené jako vojáci na přehlídce. V údolí se třpytil vzdálený odlesk pomněnkově modrého jezera. Celá scenérie vypadala jako počítačově vytvořený obraz vzniklý v nějaké architektonické kanceláři, byla však naprosto skutečná – tak skutečná, jak jen může být Švýcarsko, ona země žijící z fantazie všech ostatních, ta nejméně skutečná ze všech evropských zemí.

Když jsem stiskl zvonek, slyšel jsem jeho drnění uvnitř bytu, ale kromě toho už žádný další zvuk. Napadlo mě, jestli ho vůbec zaregistrovala. Napadlo mě – té myšlence se člověk nevyhne, když osobě, kterou hodláte navštívit, je osmdesát – jestli je vůbec naživu.

I za ty dva dny od naší poslední e-mailové korespondence se mohlo leccos přihodit.

A pak se otevřely dveře.

V jejích očích se zračilo váhání tak typické u starších lidí ve chvílích, kdy se v mysli s vysokou kadencí otáčejí stránky se záznamy vzpomínek. V jejím případě se stránky otáčely tak rychle, že jejich pohyb bylo sotva možné zaznamenat. „Samuel,“ řekla. „To musí být aspoň padesát let.“

Připravila se. Nauč se svůj příběh z paměti. Dbej na to, aby byl bez mezer. Připrav se tak, abys o svých odpovědích nemusela přemýšlet. Ale nebuď přehnaně přesná. Přílišná přesnost bývá podezřelá. „Padesát jedna,“ odpovéděl jsem. Políbili jsme se na obě tváře. Její pleť byla hebká a napudrovaná, na dotek připomínala starý plyš.

„Zestárnul jsi,“ řekla a zblízka si mě prohlížela.

„S tím bohužel nic nenadělám.“

Já jsem si repliku ohledně jejího věku odpustil, jakkoli by byla pravdivá: vypadala jako stařena. Neřekl jsem to možná proto, že jsem v její tváři zahlédl odlesk dřívější krásy – mandlové oči, ústa, která si i po všech těch letech uchovala svůdnou křivku, linii čelisti a brady, která v sobě stále měla něco z jejího mládí – ale tu tvář již neodvolatelně zformovalo stáří a bývalá krása přestala být zřejmá, nanejvýš ji bylo možné tušit. Nemůžu popřít, že při vzpomínce na to, co jsem k ní kdysi cítil, mnou projel záchvěv strachu. Dnes z těch citů nezbylo nic. Tedy do chvíle než promluvila. Ten starý známý hlas. Ta samá intonace, kterou se jí nikdy nepodařilo úplně potlačit, občasná nejistota ve slovosledu, která odhalovala její francouzský původ, jakkoli se snažila působit jako anglická dáma.

Prošli jsme předsíní do obývacího pokoje. Z oken bylo vidět na přilehlý trávník a já si uvědomil, že právě tady na mě čekala a viděla, jak přijíždím. Pozorovala

mě celou dobu, než jsem vstoupil dovnitř. Ta chvíle čekání, než otevřela dveře, byla zcela záměrná, stejně tak jako bylo hrané její počáteční váhání nad tím, kdo vlastně jsem. Pořád to zkrátka byla svrchovaná herečka.

„Tak jak se ti vede?“ zeptal jsem se.

„Asi jako každému, kdo má na krku osmdesátku. Co si dáš?“ Při pohledu na servírovací stolek byl výběr jasný: lahev ginu, kyblík s ledem a baterie lahví toniku.

„Je na mě trochu brzy. Jenom kapku. A hodně toniku.“

Zasmála se, jako by to, že chci více toniku, prozrazovalo nějakou mou zábavnou lidskou slabost. Zatímco připravovala drinky, rozhlížel jsem se po pokoji ve snaze nalézt nějaké záchytné body. Bylo jich tam více než dost, jak se dalo předpokládat. Prosklená dřevěná krabička a v ní vyznamenání – *médaille de la Résistance* s reliéfním lotrinským křížem a bronzový *croix de guerre*. A fotografie. Na jedné z nich moji rodiče, drží se za ruce, usmívají se proti světlu, matka s rozčuchanými vlasy a s volnou rukou zdviženou téměř jako na pozdrav, kterou ve skutečnosti zvedá proto, aby ji neoslňoval sluneční svit. Na jiné fotografii je člověk, kterého jsem hned poznal, byť jsem ho nikdy osobně nepotkal – Benoît Bérard, muž, se kterým uskutečnila na podzim roku 1943 výsadek do Francie. Stál před sluncem zalitou kamennou zdí. Fotka nebyla dokonale ostrá, ale přesto na ní byla patrná souhra úsměvu, mužně vyhrnutých rukávů košile a neupravených vlasů. „Myslím, že jsem ho milovala,“ řekla mi jednou zamyšleně, jako by si na to už docela přesně nepamatovala. Vedle jeho fotografie se vyjímal studiový portrét Clémenta Pelletiera, na kterém vypadal hezčí, než ve skutečnosti byl, ale působil poněkud nedůvěryhodně. Nebo jsem v jeho tváři viděl něco, co v ní nebylo, jen kvůli svým vlastním předsudkům?

Když mi podávala skleničku, všiml jsem si jejích rukou a prstů s nateklými klouby připomínajících krabí klepeta. Lehce se třásly. „No každopádně už je to dávno,“ řekla.

Co asi tak myslí tím „to“, říkal jsem si v duchu. Protože prakticky všechno je z dnešního pohledu už dávno – její první setkání s mými rodiči, její první setkání se mnou, ty chvíle, kdy nečekaně a s nebývalou vervou vpadla do našich poklidných domáckých životů. Byla o dvanáct let starší než já, což tehdy znamenalo mnohem více než teď. Když k nám poprvé přišla, má matka navrhla, abych ji oslovoval tetičko Marian, ale ona se té představě vysmála. „To bych si připadala jako nějaká šedesátiletá stará panna.“ Hned od začátku působila zvláště, téžavé stvoření, jež vstupovalo do mých představ; později se z ní stala neohrožená a zatvrzelá žena, která některé z těch představ naplnila. Byla prvním dospělým, kterého jsem oslovoval křestním jménem, prvním dospělým, který mě respektoval a neshlížel na mě blahosklonně jako na dítě, prvním dospělým, se kterým jsem měl intimní vztah. Bez ohledu na věkový rozdíl mezi námi jsem měl vždy pocit, že spolu vycházíme jako rovný s rovným.

Upíjela gin s tonikem a prohlížela si mě s jistým soucitem. „Takže tě nakonec dostali, vid? Přesně tak, jak jsem tě varovala.“

Pokrčil jsem rameny. „Tehdy to vypadalo jako dobrá volba, zajímavější než ministerstvo zahraničí a rozhodně atraktivnější než státní správa.“

„A teď?“

„Teď už jsem samozřejmě v důchodu.“

„Rodinu máš?“

„Dvě děti, obě ve svazku manželském, navzdory odstrašujícímu příkladu svých rodičů. V sedmdesátých letech jsme se rozvedli a já se pak už znovu neoženil.“

Zmínka o rozvodu ji zjevně zaujala. Zahlédl jsem ve výrazu její tváře záblesk zadostiučinění? Soucit to tentokrát určitě nebyl. „Nemůžu říct, že by mě to překvapilo. Nikdy jsem tě nevnímala jako – jak je to slovo? – podpantoflistu. Jak jste to měli s dětmi?“

„Zůstaly s matkou.“

„Tak je to skoro vždycky.“

„Stephanie pořád tvrdila, že se jim po mně stýskalo. Osobně mám za to, že jim to bylo spíš jedno. S Edwardem si celkem rozumíme, ale Margaret skoro nevidám. Myslím, že mi ten rozvod klade za vinu.“ Ale o svém životě jsem mluvit nechtěl, zajímal mě ten její. Vždycky když jsme se s rodiči bavili o tom, co Marian dělala, uchylovali se k obecným a nicneříkajícím sdělením. Snad měla na starosti nějaký program kulturní výměny se zeměmi sovětského bloku nebo něco takového. Znělo to celé podivně. Ale to, co se odehrálo za války, podivné nebylo – to bylo pozoruhodné. Seskočila padákem do jihozápadní Francie a působila tam jako kurýr pro jeden z okruhů hnutí odporu, jimiž byla Francie protkána. Okruh nesl kódové označení WORDSMITH. Jako kurýra ji pak s jakýmsi riskantním úkolem poslali do Paříže a krátce nato byla zatčena. Ten příběh byl velmi známý, objevoval se v novinových článcích a v knihách, kdykoli se připomínala historie francouzského odboje – například když se v kinech objevil film *Odette*. Mně ho ale vyprávěla matka, mou dětskou poválečnou mysl rozechvívala slova jako *gestapo* nebo *odboj*; a znal jsem ho také z vyprávění samotné Marian. Nikdy ale nemluvila o tom, co se stalo pak, o době, kterou strávila v zajetí v jednom z koncentračních táborů, a o tom, jak zázračně celou tu hrůzu přežila, jak se jí podařilo vrátit se z říše mrtvých zpátky mezi živé. Jak to udělala? Jak vůbec lze v takovém zápase zvítězit? Jak někdo dokáže obelstít

smrt, když kostky osudu jsou vrženy jednoznačně proti němu? Každopádně přežila a nikdy o tom nepromluvila. To aspoň tvrdila má matka. Marian byla jedinečná, zvláštní, odvážná i nebezpečná, byla dobrou přítelkyní a zároveň někým, ke komu přistupujete s opatrností, bylo fascinující ji znát, ale něco vám zároveň říkalo, že je protkaná křivolakými tepnami, v nichž koluje temnota. „Je nebezpečná,“ říkával můj otec v nestřežených chvílích. V tom měl pravdu. Skutečně byla nebezpečná. To mohu dosvědčit.

„Takže sis pro mě přišel,“ řekla.

Pokusil jsem se tuhle narážku přejít smíchem. „Vytáhli mě z důchodcovského poklidu prostě proto, že tě znám...“

„Tys o mně ale nikomu nic nevykládal, že ne?“

„Ani slovo. Jenže teď... teď se rozhodli, že chtějí tu věc uzavřít. Žádné trestní stíhání tu nehrozí, nic takového. Jenom chtějí zaplnit bílá místa. Všechno zcela diskrétně, rozumí se.“

To ji rozesmálo. „Je mi jasné, že nestojí o další skandál. Řekla bych, že služba, pro kterou pracuješ, si v době studené války nevedla zrovna brilantně, co?“

„Chyby a přehmaty jsou vždycky nejvíc propírané. A většina úspěchů zůstává utajena. Aspoň tak zní oficiální verze.“

Její pohled byl chladný a bystrý, neztratil nic ze své mladosti, jakkoli byl nyní zasazen do starého rámu.

„Měli jste tam dvojitého agenta, někde hodně vysoko, Same? Máš zjistit, jestli mě někdo zradil?“

„Celá věc je naprosto neoficiální, Marian.“

„Všechno je neoficiální. Vždycky to tak bylo. Neoficiální, takže se to vždycky dá popřít.“

„Tak nějak.“ Kývl jsem směrem k prosklené krabičce s vyznamenáními. „Koukám, že sis vystavila své medaile.“

Vstala z křesla a popošla ke krabičce s vyznamenáními. Vzala ji do ruky a prohlížela si je, jako by si jich teprve teď všimla. „Francouzi se na rozdíl od Britů aspoň snažili,“ poznamenala. „Co se nás týče, Britové se zmožli všeho všudy na Řád britského impéria. A ten pak dali i Beatles.“

Tohle postesknutí jsem od ní už slyšel: nabídli jí civilní skupinu Řádu britského impéria a ona odmítla. Nic z toho, co jsem udělala, nebylo civilní, řekla jim tehdy. Takže úřady nakonec ustoupily a navrhly jí vojenskou skupinu vyznamenání. Pořád to ale byl jen Řád britského impéria nejnižší třídy, který se dává školníkům a charitativním pracovníkům... a zpěvákům pop music. „Takhle se zachovali ke všem z nás,“ řekla mi jednou. „S výjimkou drahých zesnulých.“

Kdo byli ti drazí zesnulí? Noor Inayat Khanová, samozřejmě, ta křehká, éterická dcera indického súfijského mystika. A také Violette Szaboová, mladá dělnice ze Stockwellu. Ale také jedna drahá přeživší, kterou ve filmu hrála Anna Neagleová: Odette Sansomová, z níž se stala Odette Churchillová, později Odette Hallowesová. Ty všechny dostaly velkokříž, tedy nejvyšší třídu civilní skupiny vyznamenání za chrabrost, ale kdo může říct, že si ho nezasloužily? A pak také rozdělili pár medailí krále Jiřího. Ale pro ostatní měli jen Řád britského impéria civilní skupiny – je to pocta, nebo urážka?

„Už je to dávno pryč,“ odušila. „Loňské sněhy. Rozlité mléko. Jaké další klišé by šlo použít?“

Zasmál jsem se. Bylo by jich ještě dost. Celý ten příběh je dlážděn mnoha klišé. Jedním z nich je „hrdin-ka“. Dalším pak „zrádce“.

Northolt 1945

Letiště bylo po dešti vlhké, betonové odstavné plochy se změnily v obří zrcadla, letadla se leskla jako velké stříbřité ryby, vítr připomínal poryvy vlhkého dechu. Lety měly zpoždění a slečna Vera Atkinsová už čekala přes hodinu. Chvilí seděla v autě a kouřila, ale kdykoli přestalo mrholit, vystoupila ven a postávala na betonovém chodníku, jako kdyby její přítomnost měla konečně přilákat očekávané letadlo. Desátník, který jí byl přidělen jako doprovod, nadhodil, že by mohla počkat v důstojnické jídelně, ale ona jeho návrh odmítla. Navzdory své uniformě a hodnosti by se tam necítila dobře. Její vojenská hodnost byla beztak spíše jakousi imitací, něco jako vlajka obchodní lodi. Podle té můžete tvrdit, že vaše loď pochází z Panamy, ale málokdo tomu uvěří.

„Nemůžou nám o tom letu říct aspoň něco?“ zeptala se.

„Víme určitě, že vzlétli, madam,“ ujistil ji, „a co jednou vyletí nahoru, musí zase dolů. Dříve či později.“

Atkinsovou takhle poznámka nepobavila.

„Říká se...,“ dodal.

„Co se říká?“

„Říká se, že se tam děly hrozné věci. Viděl jsem to ve filmovém týdeníku. Taky jste to viděla, madam? Tábo-ry. Bylo to příšerné.“

Neodpověděla. Neměla chuť nechat se zatáhnout do rozhovoru, tím méně s tímhle desátníkem a zcela jistě

ne o tom, co se teď dělo v Německu. Místo toho bedlivě poslouchala a nakonec přece jen něco zaslechla – zvuk blížících se motorů. Zatímco čekali, pohybovalo se po letištní ploše mnoho letadel, některá pojížděla, jiná startovala, další se snažela nad střechami přilehlých domů k zemi a se skřípěním gumových pneumatik doprovázeným mohutnými stříkanci vody dosedala na ranvej. Zvuk leteckých motorů dorážel místy tak silně, že se nebyla schopna soustředit a přemýšlet. Ale tenhle zvuk byl jiný, nový, snad tím, že přicházel z velké dálky. „Jsou to oni?“

„Dost možná, madam. Třeba máme konečně štěstí.“

Zvuk se blížil zhruba z východního směru; a najednou se letadlo objevilo, když vylétlo z mraků. Dvoumotorový stroj, jehož přední část působila jaksi přísně a odhodlaně, téměř jako by se jeho trup snažil vymanit ze sevření šípovitých křídel.

„Jo,“ řekl desátník, „to je naše Dakota. Taky už bylo na čase.“ Pozorovali, jak letadlo postupně klesá a nalétává na přistání. Dosedlo na ranvej, jednou nebo dvakrát poskočilo a pak už dorolovalo ke konci přistávací dráhy, otočilo se a pojíždělo směrem k nim, předek s pilotní kabinou vztyčený šikmo vzhůru, zatímco zadní ostruha se chvílemi nadzvedávala, aby měl pilot lepší výhled na plochu před letadlem. Příslušník pozemního personálu provedl předepsané pohyby ukazateli směru a pozemní navigace, které připomínaly velké barevné pálky na stolní tenis, a motory letadla konečně ztichly. Chvíli trvalo, než se dveře letadla otevřely a pasažéři začali sestupovat na asfaltový chodník.

„Je to žena, že?“ zeptal se desátník. „Myslím ten, na koho čekáte.“

„Ano, žena.“

Pasažéři pomalu kráčeli směrem k nim, směsice uniform pozemního vojska a letectva, všechno důstojníci,

jeden z nich se zlatým lemem na čepici. Uvědomila si, že je potřeba salutovat a překvapilo ji, že jí důstojníci na pozdrav vesměs odpovídali. Za pár minut byli všichni pryč. Před nimi stálo letadlo s otevřenými dveřmi, ale žádný další pasažér nevystoupil.

„Možná že ten let nestihla,“ zamyslel se desátník.
„Vyloučeno,“ odtušila slečna Atkinsová.

Seděla nehybně na svém místě, dokud z letadla nezmižely všechny uniformy, a doufala, že si jí nikdo z nich nevšimne. V průběhu letu po ní občas pokukovali a něco si šeptali tak potichu, že nedokázala zachytit ani útržky těch slov, a když se její pohled setkal s pohledem některého z pasažérů, dotyčný lehce pokývl hlavou, někdo se i krátce usmál; ale jakmile letadlo přistálo, šel si každý svou cestou, sestoupali po schůdcích ven a nikoho už nezajímala. Pouze stevard, seržant letecktva středního věku, který jí během letu věnoval laskavou pozornost, přišel ze zadní části letadla, naklonil se k ní jako lékař a zeptal se, zda je v pořádku. Protože je třeba opustit letadlo, madam. Čeká na ni někdo?

Doufala, že ano. Ujistili ji, že ji na letišti někdo vyzvedne.

Potřebuje pomoc s rozepnutím bezpečnostního pásu?

Nepotřebovala. To zvládne. Je to jako odjistit přezku pro rozevření padáku, že? Velmi dobře si pamatovala, jak to funguje, ačkoli je to už dávno, více než rok, co naposledy skákala padákem. Když opouštěla své místo v letadle, pokusila se o úsměv. V ruce nesla kufřík, který dostala od Červeného kříže. Měla v něm celý svůj majetek, tedy jedny šaty na převlečení a nějaké hygienické prostředky. Hygienické prostředky představovaly učiněný zázrak. Kartáček na zuby, tuba zubní pasty a kostka mýdla páchnoucího po karbolu, která spočívala téměř nedotčená v kovové krabičce. Ručník. A také

rtěnka. Poklady, které by bylo možné vyměnit za potraviny o hmotnosti deseti, možná dvacetinásobku váhy těch několika maličností.

Baretem zakryla to, co zbylo z jejích vlasů, a opatrně se vydala svažující se uličkou mezi sedadly směrem ke světelnému obdélníku otevřených dveří. U východu se na chvíli zastavila a vyhlížela ven jako nějaký drobný savec vykukující z nory, který zkoumá, jestli v okolí nezahledne predátora. Viděla ale jenom pás betonové cesty, černý automobil parkující pár set metrů od letadla a dvě postavy stojící o něco blíž. Kromě toho už bylo k vidění jen obvyklé letištní vybavení: hangáry, nízké budovy, jejichž účel neznala, věž kontroly letového provozu zakončená prosklenou kukaní připomínající akvárium, uvnitř které se sem a tam pohybovaly siluety dispečerů. Možná ji pozorovali.

Opatrně sestoupala po schůdcích na plochu letiště. Boty jí byly příliš velké a při chůzi je šourala po zemi. Žádné jiné dámské boty ve skladu Červeného kříže neměli. Její vlastní boty byly tak zničené, že jí je odebrali ještě v nemocnici a už je nikdy neviděla. Tak jako tak byly z kartonu, kdežto ty, co měla na sobě, byly kožené. Další poklad.

„Támhle je,“ zahlásil desátník. „Měla jste pravdu, madam.“

„Samozřejmě že jsem měla pravdu.“

Žena, která se k nim přibližovala po betonové cestě, působila menší, než byla její skutečná výška, jako kdyby ji vsadili do formy, která pro ni byla příliš malá. Nejspíš tu optickou iluzi způsobil mohutný vojenský plášť, který měla na sobě. Byla první, úplně první navrátilce, ale slečna Atkinsová doufala, že nebude jediná. V prvních týdnech po skončení války bylo obtížné odhadovat, co se stalo s ostatními, kolik jich přežilo.

Jak se později ukázalo, z žen, které padly do zajetí, se vrátily už jen tři. Mužů se vrátilo více, ale to především proto, že jich za nepřátelskou linii v průběhu války poslali mnohem větší množství; a Atkinsová se cítila osobně odpovědná jen za ženy. Její děvčata. Vysláno jich bylo čtyřicet, dvacet šest z nich se bezpečně a bez úhony vrátilo, ať už tím či oním způsobem; čtrnáct žen bylo zajato a pohřešováno. Až doteď. Když se na to člověk dívá jako na matematickou úlohu, je snazší nedat průchod emocím; potlačovat city se naučila už dávno, neboť to, že je vytěsníte, vám umožní udržet si alespoň minimální duševní rovnováhu.

Ženy se pozdravily formálně, jako vzdálené známé, slečna Atkinsová rázně napřáhla ruku k pozdravu, jako by tím chtěla předejít jakémukoli důvěrnějšímu gestu. Nezúčastněný pozorovatel mohl získat dojem, že slečna Atkinsová vítá uchazeče o zaměstnání, nejspíš služebnou odněkud z venkova. Nebo by mohl usuzovat na to, že jde o setkání sociálního pracovníka s někým, kdo se právě vrátil z nápravného zařízení. Dokonce i těch pár slov, která si mezi sebou vyměnily, mělo formální nádech:

„Marian, ráda vás zase vidím.“

„Slečno Atkinsová. Říkala jsem si, kdo tu asi bude čekat a jestli ho vůbec poznám.“

„Let proběhl v pořádku?“

„Chvilku jsem spala. Naučila jsem se usínat i v těch nejnemožnějších podmínkách.“ Atkinsová si ji pozorně prohlížela. Kůže mladší ženy byla napjatá přes vystouplé lícní kosti, což jejímu vzezření dodávalo zvláštní zářivý lesk. Okolí očí měla tmavé, tváře propadlé. Slečně Atkinsové to připomnělo obrazy jednoho malíře, které viděla před válkou v Paříži, Nora jménem Munch.

„Mohu vám vzít zavazadlo, madam?“ zeptal se desátník.

Marian si kufr instinktivně přitiskla k tělu, snad v náhlé obavě, že kdyby ho dala z ruky, už se s ním neshledá. „Ne. Ne, ponesu ho sama.“

„Vaše oblečení...“ poznamenala slečna Atkinsová.

„Dostala jsem ho od Červeného kříže. Když mě našli, moc jsem toho na sobě neměla.“

„Ne, to dá rozum.“

„Boty úplně nesedí.“

„Ne, to skutečně ne. To ale brzy napravíme.“ A co všechno bude ještě třeba napravit, blesklo slečně Atkinsové hlavou.

Desátník oběma ženám otevřel dveře auta. „Omlouvám se, madam, že se tak ptám. Ale vy jste byla v Německu?“

„No přirozeně, že byla v Německu,“ vyjela po něm slečna Atkinsová. „Letadlo přece přiletělo z Německa; slečna Sutrová tedy nejspíš musela pobývat v Německu.“

Přejel pohledem z jedné na druhou. Byl mladý, sotva po škole, a vyznačoval se bezstarostností typickou pro svůj věk, která mu v armádě může uškodit, ale v civilním životě bude spíše výhodou; pokud se pro civilní život rozhodne. „Byla jste v některém z těch táborů?“

Atkinsové se v reakci na jeho otázku objevila v obličeji nesouhlasná grimasa. Marian se na něj otočila, ve tváři měla výraz, který postrádal jakoukoli emoci. „Ano, byla.“

Kývl hlavou. „Vítejte zpátky, madam,“ řekl.

Vnitřek auta byl cítit po cigaretách a staré kůži. Marian tahle kombinace něco připomněla. Hlavou se jí honila spousta vzpomínek na jiná auta, ale ona se zoufale snažila přijít na tu jednu konkrétní, srostlou se světem, který jako by jí už nepatřil – vzpomínku zasahující do doby před válkou, kdy tu byla jistá mladá dívka jménem Marian Sutrová, které do nosu stoupala

vůně jasmínu a santálového dřeva, vůně jejího prvního parfému. A pak tu byla vůně cigaret a kůže, která se linula z luxusní limuzíny značky Delage, v níž její rodina cestovala po severní Itálii. Rozjitřená paměť přivola-
lala i další vzpomínky: Marian chtěla zůstat v Ženevě, protože tam byl Clément, ale rodičům to samozřejmě nemohla otevřeně říct. A tak se tedy nakonec spolu s rodiči nasoukala do auta a vydali se na dvoutýdenní okružní jízdu po italských jezerech, která se díky její věčné rozmrzelosti moc nevyvedla. „Co to sakra s tou holkou je?“ ptal se v pravidelných intervalech její otec.
„Ženské problémy,“ odpovídala mu matka.

O dva roky později se v tom samém autě dostali přes celou Francii až do Bordeaux a na poslední trajekt odjíždějící do Anglie.

Návrat domů

„Zpátky do Londýna, madam?“ zeptal se řidič.

„Do Oxfordu,“ odpověděla slečna Atkinsová. „Jedeme do Oxfordu.“ Obrátila se k Marian. „Vyhovuje vám to? Mysleli jsme si, že byste chtěla zajet nejdřív domů.“

Pokrčila rameny. Kam jinam by měla jet? Pojede tam, kam ji pošlou. Možnost volby nebyla v poslední době součástí jejího života.

„Ano, ano, nejspíš do Oxfordu.“

„Výborně.“

Vůz projížděl podél systematicky seřazených drah letecké základny. Byly vidět řady domků, jež vzbuzovaly vzpomínku, kterou se už nějaký čas snažila pohřbit v paměti jako vrah, jenž pod pláštěm noci kdesi na odlehlém místě zakopává tělo – vzpomínku na koncentrák. Nekonečné řady baráků a nad nimi ocelově šedá obloha severního Německa. Šedý, bezkrevný svět. Když vyjeli na hlavní silnici, slečna Atkinsová vyndala krabičku cigaret a obě si zapálily skloněné nad jejím zlatým zapalovačem, jako by sdílely nějaké tajemství. Marian lačně vdechla kouř a ihned se rozkašlala. Na rozdíl od její nedočkavosti předváděla slečna Atkinsová s cigaretou v ruce jakýsi kuřácký rituál. Poklepala cigaretou na krabičku, lehce ji promnula mezi prsty a teprve pak ji obřadně vložila mezi rty, jako když přijímá svátost oltární. Prsty měla zažloutlé od nikotinu.

Marian nesměle ukázala na krabičku cigaret. „Mohla bych...?“

Slečna Atkinsová se na ni nechápavě podívala. „Pardon? Aha, promiňte, cigarety. No samozřejmě.“ Podala jí celou krabičku a dívala se, jak si ji Marian ukládá do kapsy pláště. „Ten váš kašel...“, poznamenala. „Předpokládám, že už jste byla u doktora?“

„Už u několika. U jednoho Brita, taky u Američana. Dokonce mě vyšetřoval i jeden švédský lékař z Červeného kříže. Červený kříž nás od všivil a naočkoval. Skvrnitý tyfus, břišní tyfus, cokoli si lze představit.“

„Tak to je dobře. Ale necháme vás prohlédnout i jedním z našich doktorů.“

Obě mlčely. Bylo tolik věcí, které mohly být vysloveny a pojmenovány, ale z nějakého důvodu se žádná z nich nejevila jako vhodné téma hovoru. „Pozdravuje vás Buck,“ prolomila ticho slečna Atkinsová, skoro jako by se jednalo o blahopřání k narozeninám.

„Buck?“

„Plukovník Buckmaster.“

„Aha, no jistě.“ Marian si zkusila vybavit, jak ten člověk vypadá, ale paměť jí selhávala. Jediné, co zůstalo uchyceno ve vzpomínkách, byl úsměv, široký úšklebek zmizelé kočky Šklíby.

„Kde vás drželi?“ zeptala se slečna Atkinsová. „Myslím Němci.“ Ta otázka zazněla docela nezávazně, téměř bezstarostně, jako by se jí vyptávala na nějakou drobnou nepříjemnost, snad na neplánované zpoždění vlaku způsobené těžkopádnou byrokracií.

„V Ravensbrücku.“

Atkinsová přikývla, ale bylo zjevné, že jí to jméno nic neříká. „A podařilo se vám uprchnout?“

„Byla jsem v pracovní skupině nasazené v továrně Siemens. Jednoho dne se rozhodli přesunout nás dál na západ. Myslím, že měli strach z blížících se Rusů.“ Lehce se otrásla a zadívala se z okénka. Řady dvojdomků na vnějších předměstích Londýna pomalu ustupo-

valy polím a farmám. Nízké kopce a sem tam lesík. Přívětivá, domácká krajina.

„Jak jste se odtamtud dostala?“

Marian nad tím chvíli přemýšlela. Ta otázka naznačovala, že útek byl za daných okolností věcí rozhodnutí, vůle nebo snad plánování. Ale plánovaného na něm nebylo zhora nic a člověk mohl v každém okamžiku zemřít. Vdechla cigaretový kouř a znovu se rozkašlala. „Hnali nás v zástupu po silnici...“ Ne po *téhle* silnici vedoucí přes Chilternskou pahorkatinu, nýbrž po jiné, která se táhla nekonečnou studenou rovinou pokrytou ledem, přes který se ve větru převaloval sníh. Nikde nebylo vidět malebné remízky jako tady, cestu lemovaly temné, husté lesy. „Nad námi se objevilo letadlo. Americké, britské, netuším. Dvoumotorové, pamatuji si, že mělo dva motory. Naletělo nízko nad nás a spustilo palbu. A v chaosu, který nastal, jsme utekli. Byly jsme tři. Ostatní...“ Ostatní zabili. Ostatní tam zahynuly. Ostatní zmizely z jejího malého světa, který teď tvořily lesy, domov všemožných tvorů, kteří se zde ukrývali, obstarávali si potravu, umírali a přežívali podle zákonitostí, které nebylo možné rozpoznat. Snad to byly zákonitosti přírody, snad pouhá náhoda, kdoví. „V lesích jsme strávily několik dní a pak nám zastavil nákladák Červeného kříže. Odvezli nás k Američanům.“

„Víte něco o našich děvčatech?“

„Yvonne.“

„Basedenová?“

„Rudellatová. Yvonne Rudellatová. Byla se mnou v táboře. Nebydlela ve stejném bloku, ale občas jsem ji vídala. Používala jiné jméno.“

„Jiné jméno?“ Atkinsová si z brašny na dýchací masku vytáhla zápisník.

„Jacqueline...“

„To bylo její krycí jméno.“

„Každopádně si říkala Jacqueline. Její příjmení si nepamatuji. Galtierová, tak nějak. Možná Gaudierová. Ale z tábora odešla dřív než já, myslím, že v únoru. Nevím, kam je poslali. Říkalo se něco o ozdravovně. Aspoň taková šla šeptanda. Závíděly jsme jim.“

Atkinsová si poznamenala: *Jacqueline Galtierová? Gaudierová? Únor.* „Ještě někdo?“

„Donesly se ke mně různé historky. Prý tam v táboře měli někoho držet na samotce, dole v bunkru. Vykládalo se o tom ledacos. Snad to měla být nějaká britská parašutistka. Prý dcera Winstona Churchilla, říkalo se. Odille? Už si pořádně nevzpomínám.“

„Mohla to být Odette? Zatkli ji spolu s Peterem Churchillem. Nejspíš to byla ona.“

„Možná.“

„Někdo další?“

Když se bude dívat z okna, možná tak zastaví ten příval otázek. Neustále samé otázky. Americký zpravodajský důstojník jí kladl desítky dotazů týkajících se doby, která jí připadala tak vzdálená, jako by patřila k někomu jinému v jiném světě. Toužila po tom, aby už žádné otázky nepřicházely, ale přesto se na ni nemilosrdně valily dál:

„Jak jste se dostala do Francie?“

„Seskočila jsem.“

„Seskočila?“

„S padákem. Seskočila jsem s padákem.“

„Kdy to bylo?“

Ano, kdy to jenom bylo? Čas byl pro ni rozostřený pojem, celý její předchozí život se smrskl do několika málo chvil, zatímco poslední rok strávený v táboře jako by trval desetiletí. „Nevzpomínám si. V říjnu, myslím. Za úplňku v říjnu. Najdete to v kalendáři.“

„Minulý rok?“

Bylo to loni? Dny a měsíce jí pádily hlavou, jednotky zoufalství, předivo jejího bytí, hustý proud, kterým se s námahou prodírala, jako když se člověk po pás brodí v ledové vodě. „Rok před tím. Devatenáct set čtyřicet tři.“

„Vy jste seskočila padákem do Francie *na podzim devatenáct set čtyřicet tři?*“ V jeho hlasu byla patrná nedůvěřivost. „Kde přesně to bylo?“

„Na jihozápadě Francie. Severně od Toulouse. Název toho místa mi vypadl z hlavy...“

„A kdo vás tam poslal?“

„To vám nemůžu říct.“

„Proč ne?“

„Protože to je tajné. Když se obrátíte na britskou zpravodajskou službu, jistě mou výpověď potvrdí. Prosim udělejte to. Prosim. Naléhavě vás o to žádám.“

„A potom vás zatkli. Kde k tomu došlo?“

„V Paříži. Tedy nedaleko od Paříže, ne *v* Paříži. Na vlakovém nádraží.“

„Název?“

Zavrtěla hlavou. „Zapomněla jsem. Možná kdybyste mi ukázal mapu, snad...“

Ale žádnou mapu jí nepodal. Místo toho ji poslal do internačního objektu, kde se tísnily desítky ostatních žen, celé zástupy žen, které plakaly a stěžovaly si, hádaly se a křičely na sebe, žen, které si vzájemně vybíraly z vlasů vši, žen schouleně sedících v rozích místností a odevzdaně čekajících. „Tady mě nemůžete nechat,“ stěžovala si u jednoho z dozorců. „Jsem agentka britské výzvědné služby. Musíte mi umožnit odchod na nejbližší britskou základnu.“

Dozorce se na ni zadíval soucitně, jako by byla blázen.

„Jinak nikdo další,“ odpověděla slečně Atkinsové na otázku. „Alespoň o nikom nevím. V táboře bylo

několik tisíc žen. Desítky tisíc, možná stovky, skutečně nevím... Mám pocit, že nevím prakticky nic...“

„Možná se k tomu vrátíme později, až si trochu odpočnete.“

Odpočinek. Myšlenka na odpočinek jí připadala naprosto nereálná. Pokud se váš život dosud dělil na spánek a bdění, zmar a peklo, odpočinek se jevil jako nepředstavitelná rozkoš. Peklo nebo Říše mrtvých? Ta byla chladná, nebo ne? Její otec by to věděl přesně. Říše mrtvých, chlad; peklo, žár. Život stál rozkročen mezi těmito dvěma místy. A spánek, spánek byl ráj.

Jeli dál směrem k Oxfordu, konverzace žalostně vázla, jako kdyby ty dvě ženy na zadním sedadle vozu byly jen náhodné známé, které o sobě nevědí téměř nic; nebo příbuzné, které toho o sobě vědí příliš mnoho. Napadaly ji otázky, které by měla položit ona – co se stalo s Benoítem? Co se stalo s celým jejich okruhem? A Yvette, jak ta dopadla? Ale z nějakého důvodu nebyla schopna tyhle otázky zformulovat do slov a vět. Ležely kdesi ve spodních vrstvách jejího vědomí, otázky podobající se duchům, přeludy kroužící kdesi v mozku.

Kam vlastně jede?

Musela si to pořád připomínat – jede domů, ať už je domov kdekoli.

Minuli směrovku na Stokenchurch a ji napadlo, co asi může slovo *stoken* v názvu té vesnice znamenat. Nejspíš v tom bude nějaký prastarý tajemný význam. Názyv všech míst něco znamenají. Dokonce i Ravensbrück musí něco znamenat. Nebo snad Rabensbrück: most havranů, po němž havrani kráčí do pekla. V polích kolem tábora bylo plno vran hledajících potravu, vran nebo havranů. Byly doby, kdy je dokázala od sebe odlišit. Díky otci, který jí to kdysi vysvětloval. Havrani jsou společenštější, říkal. Mají hladké hlavy, díky čemuž se snáze zobákem zanořují do rozkládajících se těl, což

také dělali, podobně jako lidé v táboře. Mrchožrouti. Stejně jako krkavci.

„No,“ řekla slečna Atkinsová, „alespoň jste konečně doma.“

„Ano.“ Jak se to tehdy říkalo? *Vrátit se ze záhrobí?* Měla to na jazyku, ale nakonec to neřekla, protože jí to připadlo patetické. Místo toho řekla: „V táboře jsem nebyla pod jménem Marian Sutrová, nevím, jestli už jsem vám to říkala. Byla jsem Geneviève Marchalová. Ta zemřela na zánět plic a já jsem si s ní vyměnila jméno. Díky tomu jsem přežila. Místo mě zemřel někdo jiný.“

„Tak teď jste zase Marian Sutrová.“ Jako by tohle sdělení chtěla doložit, otevřela Atkinsová znovu svou brašnu a vyndala z ní průkaz totožnosti a dva sešitky přidělových lístků. Poprvé za celou dobu se usmála. „A tímhle to můžete i dokázat. Nemějte strach, jsou zaručeně pravé.“

To měl být vtip. Usmála se. Marian váhavě otevřela osobní průkaz. Obličej na fotografii se na ni díval odkudsi z minulosti – zamyšlená tvář, kterou sotva poznala. Téměř krásná. Bývala téměř krásná, což na ni teď zapůsobilo trochu jako šok. „Takhle už dávno nevypadám.“

„Zanedlouho zase budete.“

„Opravdu?“ Dívala se ven z auta na ubíhající krajinu, ve skle pozorovala matný odraz své nynější tváře a snažila se přijít na to, kam zmizela ta dívka z fotografie a kdo je tu nyní místo ní. „Co se teď bude dít?“

„Až si odpočinete, zavezeme vás do Londýna, aby se na vás podívali doktoři. Pár lidí od nás si s vámi bude chtít promluvit. Nakonec sepíšete zprávu. Potřebujeme zjistit, co a jak se přesně stalo. Jak vás zatkli, jak se k vám chovali. Kde všude jste byla, a tak podobně.“

Marian nezúčastněně pozorovala ubíhající pásy polí podél silnice. „Radši bych to všechno zapomněla.“ Ale místo toho se jí ze vzpomínek vynořuje jiné auto – úzké, černé auto s velkým „V“ na chladiči. Citroën Traction. Ta samá kombinace vůně kůže a cigaret, jenom doplněná oděrem nakyslého potu. A také parfémem Alsanaky, která se z předního sedadla otáčí dozadu k Marian. „Myslíš si, jak jsi mazaná,“ říká. „Ale ve skutečnosti jsi jenom měla štěstí. Teda až doteď.“

„Kam mě vezete?“

Žena neodpovídá. Úsměv jejích těsně sevřených rtů připomíná frakturu kosti tenkou jako lidský vlas.

„Kam mě vezete?“

Žena se otáčí zády k Marian a soustředěně pozoruje silnici před vozidlem.

„Kam mě vezete?“

Otázka zůstává i potřetí bez odpovědi. Marian cítí chuť krve prýšící z jejího natrženého rtu. Dva muži se vmáčkli na zadní sedadlo vedle ní, každý z jedné strany. Vůz přejede most a vjíždí do města. Orléans, jak si Marian přečetla na ceduli. Panna orléánská. Jana z Arku.

Zanedlouho se v důsledku nevyhnutelných fyziologických procesů Marianin močový měchýř zcela zaplní.

„Potřebuju na záchod.“

Žádná odpověď. Právě vyjeli z města a pokračují rovinami jižně od Paříže; zoufale jednotvárnou krajinu sem tam ozvláštňují jen shluky stromů, koňské povozy nebo škytající auta na dřevoplyn. Opakuje svůj požadavek pořád dokola jako dítě křičící na svou matku. „Potřebuju se vyčůrat. Chápete to? Močit. Jinak to pustím přímo tady v autě.“

Žena na sedadle spolujezdce nakonec ustoupí. „Až to bude možné, zastav,“ přikazuje řidiči.

Vůz zpomaluje a nakonec zastaví. Jsou kdesi ve Francii, na dlouhé prázdné silnici lemované topoly,

skrže které profukuje vítr a listy šumí, jako když moře v pravidelných intervalech omývá oblázky zanořené do písku pláže. Marian zvedá ruce. „Budete mi muset odemknout pouta. Se svázanýma rukama to nezvládnou.“

„Dávejte si pozor,“ varuje Alsasanka oba muže. „Je to nebezpečná mrcha.“

Muž sedící nalevo od Marian odemyká zámek pout a uvolněný náramek připíná na svou pravou ruku, pak Marian vystrčí z auta. Druhý z mužů už stojí vedle auta a míří na ni pistolí. Naděje na útěk je nulová. Připoutaná jednou rukou ke svému strážci se otáčí zády a volnou rukou si stahuje punčochy a kalhotky. Muži ji pozorují. Alsasanka kouří. Marian si sedá na bobek a vypouští ze sebe žlutý proud moči, který se rozlévá v trávě a mizí v příkopu. Jeden z mužů, ten, který Marian udeřil do tváře, něco říká druhému strážci. Marian pochytil jen pár slov – *eine geile Fotze* – ale zbytek si více či méně dokáže domyslet. Muži se smějí – je to ten typický mužský druh smíchu prodchnutý sprostotou. Dává si pozor, aby nepoznali, že jim rozumí. To, že mluví německy, musí udržet v tajnosti, jen tak si uchová výhodu, o které nevědí. Neobratně se zvedá a upravuje si punčochy a spodní prádlo. Strčí ji zpátky do auta a cesta pokračuje.

Na okamžik usne, hlava jí poskakuje ze strany na stranu podle pohybu vozu, v jednu chvíli spočine na rameni jednoho ze strážců. Pak se Marian náhle probudí a sedá si rovně, s hlavou vztyčenou.

Muž se usmívá. Marian od něj odvrací pohled, snaží se nedívat ani na druhého z nich a upřeně hledí ven z okna. Nepozorovaně je začíná pohlcovat Paříž. Domy a vesnice se postupně slévají v předměstí, skladiště se mění v továrny, koleje se proměňují ve stále mohutnější seřadiště; a náhle se objevují důvěrně známé budovy lemující široké bulváry, vysoké obytné domy

s mansardovými střechami. Když přejíždějí po mostě, zahlédne na pár okamžiků blyštivou hladinu řeky, v dálce se mihne okraj Boulogneského lesa a náhle se přímo před nimi, svírán z obou stran mohutným stro-
mořadím, zjeví Vítězný oblouk. Ví, kde jsou, a zná i přesnou adresu, na kterou směřují: Avenue Foch 84. Pařížská centrála Sicherheitsdienst, SD, zpravodajské služby jednotek SS. Tyhle adresy a instituce dobře zná – Geheime Staatspolizei, Abwehr – jejich uniformy, hodnosti, jejich charakteristiky. Hodiny a hodiny lekcí strávených v Beaulieu ji tohle všechno naučily, zasloužily ji do spletité teologie nepřátelských tajných služeb.

„A moji rodiče? Vědí, že mám přijet?“

Silnice vedla lesem, obloukem se vyhnula srázu a svažovala se dolů k rovinaté pláni. Úplně zapoměla, jak je Anglie malá, jak je zranitelná. Malá země, o které téměř nic nevěděla.

„Telefonovala jsem jim, hned jak jsme se dozvěděli, kdy přiletíte. Předtím, jakmile bylo jasné, že jste přežila, jsem jim ještě napsala dopis.“

„Takže mě očekávají.“

„Samozřejmě že vás očekávají.“

„A můj bratr?“

„Určitě ho taky informovali.“

Na chvíli se zamyslela. „S rodinou to nebude snadné,“ řekla nakonec. „S lidmi, kteří mě znají.“

„Brzy se určitě všechno spraví, postavíte se na vlastní nohy.“

Postavit se na vlastní nohy. Nohy byly nejdůležitější částí těla, mnohem významnější než mozek. Ženy v táboře byly schopné vyškrábat si oči kvůli páru bot. Po večerech, když ze sebe shodily pracovní hadry, si v té troše vody, co byla k dispozici, myly nohy. Často si je

myly navzájem. Něžně. S láskou. Jako Kristus. Tvé nohy byly tvůj život. Mozek sloužil jenom k přemýšlení, ale když měl člověk v pořádku nohy, mohl pracovat. A když mohl pracovat, měl šanci přežít.

Cesta pokračovala. Objevovaly se první domy, předměstí Oxfordu, silnice vedla dolů z kopce Headington Hill k řece. Uviděla zvonici Magdalen Tower, odkud v druhém roce války slýchávala sboristy zpívat na slavnostech 1. máje. Tehdy tomuhle koutu Anglie stěží rozuměla, a nechápe ho o nic více ani teď, zůstává pro ni obrázkem z pohlednic, nestal se jejím domovem. Na rohu ulic High Street a Cornmarket obklopili jejich auto cyklisti. Hlavní třída St Giles se před nimi otevřela jako široký pařížský bulvár; a pak se ocitli na Banbury Road a zabočili do ulice, kterou naposledy spatřila začátkem podzimu roku 1943, kdy si myslela, že bude pryč nanejvýš pár měsíců, že ji čeká největší dobrodružství jejího života, že přežije, nebo zemře. Namísto toho ale nastalo něco jiného: ani smrt, ani život, nýbrž existence na pomezí těchto dvou stavů, jakési bezčasí.

Vůz zpomalil, zajel na šterkovou cestu a zastavil. Marian zpoza okénka pozorovala domky z červených cihel, strmé sedlové střechy, vrcholky věžiček, náznaky chrličů a okna ozdobená lomenými oblouky. Z hlubin paměti se snažila přivolat pocit, že je v prostředí, které důvěrně zná, ale přesto na ni to místo působilo cize – než se vydala do Francie, žila v tomhle domě s rodiči jen rok a půl a nikdy ho nepovažovala za skutečný domov, tím pro ni zůstával jejich dům v Ženevě vyplněný vzpomínkami, domov, který se jí vtiskl do duše, stejně jako ona sama zanechala svůj otisk v něm.

„A jsme tady,“ řekla slečna Atkinsová, jako by jí chtěla připomenout, že je třeba opustit vůz.

„Jistě.“

Řidič obešel auto a pomohl jí vystoupit. Jakmile udělala první krok po štěrkové cestě, dveře domu se otevřely, jako když se zvedne opona, a na pomyslné scéně se objevili její rodiče nebo spíše jakási verze jejich rodičů, které někdo nalíčil jako herce v maskárně, aby vypadali starší. Otec celý prošedivělý a shrbený, matka malá a obtloustlá v partiích, které – jak si Marian v krátkém návalu studu uvědomila – kdysi bývaly pevné a smyslné.

Následovalo poněkud rozpačité přivítání, otec s matkou kolem ní váhavě kroužili a nemohli se rozhodnout, který z nich dceru obejmě jako první. A ona nevěděla, jak má reagovat, jak se má chovat, jak se pohybovat ve zrádných vodách rodinné zátoky. Dva roky odloučení úplně vymazaly veškeré instinkty, které se u ní dříve projevovaly. „Tatínku,“ vydechla nakonec. „*Maman*.“

Pobíhali kolem ní a vydávali zvuky značící překvapení, nucenou radost a nevalně skrývané zděšení – „Jsi tak hubená. Franku, *elle est tellement maigre!*“ – líbali ji, jako by byla vyrobena z nějakého křehkého, snadno lámavého materiálu, zatímco ona, jak si jasně uvědomovala, byla pevná jako lodní lano.

„Tohle je slečna Atkinsová,“ řekla Marian, když se vymanila z rodičovského sevření.

Atkinsová se usmála jen ústy, oči zůstaly bez výrazu. Ten úsměv byl jen společenskou konvencí, něco jako podání ruky. „Mám radost, že vám ji mohu vrátit zpátky,“ řekla jim. „Byla nesmírně statečná. Jsme na ni velmi pyšní. A teď musím zpátky do Londýna, takže ji po nějakou dobu přenechám vaší péči.“ Jako by mluvila o invalidovi.

Paříž, listopad 1943

Budova na Avenue Foch 84 má pět pater. Kráčí po schodech, z každé strany ji drží za ruku jeden příslušník eskorty, míjejí prostorná mezipatra, recepce a jednacích místností. Po menším schodišti nakonec i s doprovodem vystoupá až do poněkud stíněnějšího pátého patra, kterému vévodí široká chodba táhnoucí se pod krovem střechy. Po stranách jsou řady dveří do místností, ve kterých dříve bydlelo služebnictvo, komorníci a kuchařky.

Na recepci si ji zapisují, jako by se ocitla v nějakém penzionu, kde hodlá strávit noc.

„Jméno?“

„Folletteová, Laurence.“

„Doklady?“

„Mám je v kabelce.“

Příslušník eskorty pokládá kabelku na stůl jako důkaz. Obrátí ji dnem vzhůru a vzápětí je pořízen detailní soupis jejího obsahu, trapně vyhlížející hromádky věcí, které najednou vůbec nic neznamenají. Recepční dvěma prsty opatrně otevírá její osobní průkaz, jako by mu hrozila nějaká nákaza. Z dokumentu na něj hledí Marianina fotografie políbená na pravé tváři úředním razítkem policejní prefektury. Pečlivě si zaznamenává její osobní údaje. *Nom... Prénoms... Profession... Né le... à...* všechny tyhle drobné lži zanáší do svého seznamu.

„Váš kabát.“

Podá mu ho. Někdo z nich prohledává kapsy a objeví hnědou gumovou kapsli, její S ampulku, smrtící pilulku, jízdenku do nirvány, která je mohla o všechno připravit. „Proč jste ji sakra pořádně neprošacovali hned na začátku?“ vyjel na eskortu muž sedící za stolem a na rozevřené dlani jim ukazuje svůj nález. „Kdyby to spolkla, tak máme v rukou tak akorát zatracenou mrtvolu.“

Eskorta hledá výmluvy. Ta mrcha měla přece celou dobu nasazená pouta. Neustále ji hlídali, z každé strany jeden. Nemohla dělat vůbec nic, natožpak spolknout ampuli s jedem. A mrcha, o které je řeč, celou dobu nepřítomně zírá před sebe, jako by nerozuměla ani slovo z toho, o čem se ti tři baví. To, že rozumí německy, si musí nechat pro sebe. Měla by si nechat pro sebe maximum z toho, co ví. To, co má v hlavě, se brzy stane tím jediným, co jí zbylo, a oni se budou snažit ji o to připravit stejně, jako jí teď berou všechno ostatní, obsah její kabelky, rtěnku, pilník na nehty, kapesník, pudřenku z devítikarátového zlata, kterou jí darovala Vera tam ve stodole v Tempsfordu, když se s ní loučili a přáli jí *merde alors!*

Merde, to tedy ano. Až po uši.

Když je přijímací procedura dokončena, strčí ji do prázdné místnosti zhruba v polovině chodby a s prásknutím zavřou dveře. Uvnitř je postel a odkládací stolek, židle a umyvadlo. Z okna je vidět ven na střechy okolních domů a dolů do vnitrobloku. Posuvné okno lze otevřít jen na pár centimetrů. Mezerou dovnitř proudí chladný vzduch – její jediný křehký kontakt s vnějším světem. Za oknem je mříž.

Sedí na posteli a čeká, myslí při tom na spoustu věcí. Jak věděli, že na ni mají čekat na nádraží ve Vierzon? Zradil ji někdo, nebo to byla prostě jenom tragická náhoda, jedna z těch neuchopitelných věcí, které nelze

předvídat ani se před nimi chránit? Myšlenky se prolínají s pocity, jedno vyvolává druhé, strach probouzí bolest, vztek chrlí otázky, na které není odpověď: Jak se to dozvěděli? Jak jen to mohli vědět? A pak: Co si počít s krycí legendou? Má ještě nějaký smysl? Laurence Folletteová. Tohle jméno si zapsali před chvílí do registrační knihy, ale Alsasanka, která ji oslovila rozespalou na lavičce, když čekala na vlak do Toulouse, ji neoslovila Laurence. Marian, zavolala na ni. Marian Sutrová? Její pravé jméno znala jenom Yvette. Ale Yvette zase nevěděla, že se chystá na nádraží ve Vierzon. Tak jak se to tedy dozvěděli? Co všechno vědí? Logické otázky, které zanedlouho zmizí v mlýnici světa, jenž žádnou logiku nemá.

Sedí na posteli a čeká. Nikdo neví, že ji tady drží. Je odříznutá od svého okruhu, je na to sama, sama na vratké bádce zmítané vražedným mořem. Nikdo neví, že je tady, a nikdo se to ani nemá šanci dozvědět. Zvuky, které do místnosti doléhají zvenku – lidé chodící sem a tam, otevírání a zavírání dveří, občasné útržky rozhovorů, vzdálený, iritující zvuk gramofonu – to všechno dohromady jenom dál zhoršuje její pocit izolace. Venku je svět, který žije svým vlastním životem. Uvnitř není nic, jenom tyhle stěny, postel, prázdný stolek a osamocená židle.

K večeru přinášejí jídlo: miska polévky a plátek skopového, mrkev a vařené brambory. Takhle dobře nejedla od doby, co přijela do Paříže, ale zda tohle skvělé jídlo něco znamená, to nedokáže posoudit. Nikdo s ní nemluví. Padne jen pár nejnnutnějších slov. „Proč mě tu držíte?“ ptá se, ale muž, který ji hlídá, ponechává otázku bez odpovědi. Když se domáhá toho, aby jí umožnil dojít si na toaletu, doprovodí ji k dámským záchodům na konci chodby, otevře jí dveře a postaví se před ně čelem dovnitř.

„Potřebuji trochu soukromí.“ Mluví na něj francouzsky, ale on na ni civí, jako by nerozuměl ani slovu. „Privat?“ zkouší opatrně použít němčinu, aby nedala najevo rozsah svých skutečných znalostí. „Geschlossen.“

Muž se ohlídne přes rameno, jestli ho nikdo nepozoruje, a potom zavře dveře. Je to malé vítězství, poprvé, co se jí podařilo přimět někoho z nich, aby udělal, co chce ona. Ale co tím získala? Je v místnůstce páchnoucí po dezinfekci, dveře nejdou zevnitř zamknout a okno je zamřížované. Sedá si na porcelánovou mísu a má pocit, že svět kolem ní ji dusí, vesmír se smršťuje do jedné velké pasti na krysy. Ani ne za minutu buší dozorce na dveře, křičí „Dépêchez-vous!“ a otevírá dveře ve chvíli, kdy si Marian natahuje punčochy. „Komm!“ Chytne ji za paži a kráčí s ní zpátky k její cele.

První noc probíhá v bezčasí očekávání. Leží na posteli ve spodničce přikrytá tenkou dekou, její představitost roztáčí svá kola a vyvolává ze tmy hroživé demony. Spánek přichází v krátkých dávkách a působivost představ a chimér se tím násobí, neboť útočí opakovaně, každé probuzení jde ruku v ruce s novými obavami. Ve spánku sní jeden a tentýž sen plný naděje, která je rozmetána spolu s procitnutím: sní o domově a bezpečí, a nakonec se vždy probudí v téhle malé místnosti, v tomto strohém prostoru v podkroví městského domu v Paříži, v předpokoji vesmíru, jehož zákruty jí zatím zůstávají utajeny.

Doma

Stáli na verandě a pozorovali, jak černá limuzína značky Humber pomalu mizí z příjezdové cesty. Matka držela Marian za paži a neustále ji prohmatávala a třela, jako by ji chtěla zahřát. „Tak hubená,“ opakovala několikrát.

„Nedělej si starosti, *maman*.“

„Takhle se chovali k válečným zajatcům?“

„Já jsem nebyla válečný zajatec, *maman*.“

„A cos tedy byla? Zajatec, vězeň. A byla válka. No a snad jsi byla něco jako voják, ne? Nebo ne?“

Otec mumlal něco o Ženevských úmluvách, jako by pořád pracoval pro Společnost národů, kde pronášel projevy vyzývající k míru a racionalitě, zatímco kolem něj postupně kolaboval celý civilizovaný svět. Účasti na téhle debatě se vyhnula a místo toho vstoupila do domu.

Vůně domu poznávala. Velmi dlouho v sobě potlačovala citlivost na zápach, umrtvovala čichové buňky, aby nevnímaly pach rozkladu a hniloby. Výkaly nevnímala; průjmem zaplněnou latrínu plnou hýbajících se červů nevnímala; zápach zvratků a krve, čpavý puch rozkládajícího se masa ani všudypřítomné vši nevnímala – a přece nyní zaznamenala tuhle jemnou vůni, vůni sebe sama a bytostí, ze kterých pocházela. Vůni rodiny. Cítila, jak ji tahle vůně obklopuje.

„Uvařím čaj,“ řekla matka. „Zaveď ji do obývacího pokoje, Franku. Postarej se, ať má pohodlí.“

„Myslím, že ze všeho nejdřív se chci pořádně umýt. A převléknout se.“

„To je samozřejmé.“ Matka si ji prohlédla od hlavy k patě. „Obleč si něco pořádného, ne tyhle příšerné věci. Přinesu ti nahoru čaj. Běž s ní, Franku. Věnuj se jí.“

„*Maman*, já se o sebe dokážu postarat sama. Prosím nevyšiluj. A nahoru nic nenos.“

„S teplou vodou to chce trpělivost, Veverko,“ volal za ní otec, když kráčela po schodech do patra. „To víš, omezování dodávek. Neměla bys vypotřebovat víc než patnáct centimetrů, ale nikdo to kontrolovat nebude.“

Její ložnice byla v původním stavu, trochu jako skanzen, plná věcí zapomenutých i těch, o kterých se jí zdávalo, ale netoužila po nich. Brzy po svém zatčení dospěla k poznání, že nesmí toužit po tom, co nemůže mít. Jejími poklady se tehdy stalo pár kousků oblečení, spona do vlasů, dřevěná tříska, lžice; nikdy nezatoužila po vypraných a levandulí provoněných věcech, které nyní nacházela pečlivě srovnané v zásuvkách nebo pověšené jako vyčiněné kůže v tichých zákoutích šatních skříní. Její matka pokoj opečovávala jako svatyni na počest zemřelé dcery. Ale dcera byla nakonec vzkříšena, svým způsobem vstala z mrtvých a nyní s úžasem hleděla na své věci, brala je do ruky a zase vracela na místo, přikládala si je k tělu a dívala se při tom na sebe do zrcadla. Byl to šok. Neviděla se, přinejmenším ne celá, téměř dva roky. Se zvědavostí si sundala z hlavy baret. Vlasy jí pomalu začínaly dorůstat. Při troše dobré vůle by se její účes mohl vydávat za uličnický sestřih *gamine*, pokud se v Anglii tenhle výraz vůbec používá. Ještě před pár týdny měla úplně holou lebku.

Oblečení vyndané ze skříně odložila stranou a svlékla se. Obraz její nahé postavy v zrcadle byl karikaturou ženy, která tenhle pokoj před dvěma lety opustila,

anatomický model znázorňující všechny klouby, kosti a šlachy, ale přitom zbavený tělesnosti. „Zdaleka na tom nejste tak špatně, jako mnoho jiných žen, které jsem viděl,“ řekl jí lékař Červeného kříže. Zvykla si být nahá před cizími lidmi a také před ním stála svlečená bez špetky studu, zatímco on poslouchal, jak dýchá, prohmatával různé části těla, přikládal jí stetoskop na hrudník, aby zkontroloval, jak pracuje srdce, a také na břicho, když kontroloval činnost střev, a nakonec ji zvažil. Předepsali jí nějaké léky, také kalciové tablety a mast na boláky na nohou. „Jezte rozumně. Nepřehánějte to s masem, dbejte na vyváženost stravy. Hodně škrubu, čerstvé zeleniny a ovoce, pokud je seženete. Za pár týdnů budete jako rybička.“

Oblékla si župan a tiše odkráčela do koupelny, kde si do vany napustila mnohem více vody než předepsaných patnáct centimetrů, a pomalu, systematicky se myla, jako by ze sebe chtěla dostat zápach koncentráku. Ale ten zápach zůstával v ní, smrdutá, nakyslá připomínka toho, co bylo.

Když se utírala, zaklepała na dveře koupelny matka. „Jsi v pořádku, drahoušku? Můžu dál?“

Ta představa ji vyděsila. „Ne, *maman*, nemůžeš. Neboj se, budu dole za minutku.“

Počkala, až uslyší, jak matka sestupuje po schodech, a pak teprve otevřela dveře. Ve svém pokoji se snažila najít spodní prádlo, které by jí bylo. Flanelové spodky, které dostala od Červeného kříže, představovaly luxus, první skutečné spodní prádlo po mnoha dlouhých měsících; ale věci, které nacházela v zásuvkách prádelníku, byly jiné, byly to jakési téměř zapomenuté druhy oblečení – bavlněné spodky, které nosila snad ještě ve škole, ale také růžové a modré hedvábné kalhotky francouzských značek lemované lesklou stuhou, podprsenky určené k tomu, aby obepínaly skutečná ňadra,

ne tyhle splasklé váčky, které jí visely na hrudníku. Oblékla si to, co jí aspoň trochu bylo, košíčky podprsenky vyplnila kapesníky a nakonec se rozhodla pro květované šaty s vycpávkami v ramenou, které dodávaly horní části jejího těla aspoň nějaké zdání plnosti, ačkoli ve skutečnosti to byl pouhý klam. V zrcadle teď vypadala sice hubená, ale už ne vychrtlá. Lehký svetřík jako by kolem ní povlával a sotva se jí dotýkal. Poprvé po více než roce byla pěkně oblečená, přesto se cítila nahá.

Odšourala se po schodech dolů. V obývacím pokoji seděli její rodiče nad šálky čaje a v jejich hlavách vířila spousta otázek. Co ti to udělali? Jaké to bylo v táboře? Jak jsi to zvládala? Jak jsi přežila? Otázky, k nimž chyběly odpovědi.

„Já o tom skutečně nechci mluvit,“ řekla jim. „Chci se s tím vším nějak vypořádat. Budu muset do Londýna...“

„Do Londýna?“

„Chtějí, abych sepsala zprávu. A...“ Nedokončila větu, sama si nebyla jistá, co všechno se od ní očekává.

„Budou procesy,“ řekl otec. Neustále telefonoval, hovořil se svými bývalými kolegy. „Válečné zločiny. Nesmíme dopustit, aby jim prošlo to, co napáchali. No a k procesům jsou potřeba svědci.“

„Svědci? Já ale nechci svědčit. Chci to hodit za hlavu, ne se ohlížet zpátky.“ Podala matce svůj sešitek s přidělovými lístky. „Budou se ti hodit, ne, *maman*? Úplně jsem zapoměla, jak všechno funguje. Musíš se pořád registrovat v každém obchodě? Ať tak či tak, Vera myslela na všechno, jak je vidět. Ona už je taková. A teď mi řekněte, co je u vás nového. Povídejte o Nedovi. Jak se má? Ví, že jsem se vrátila?“

Matka se na ni podívala s nesouhlasnou grimasou v obličejí, která se objevila vždy, když někdo zmínil jejího syna. „Je pořád stejný. Skoro s námi nemluví. Ale

otec mu napsal, když jsme se dozvěděli, že se máš vrátit. Místo aby přijel, poslal pohled.“ Předala pohlednici Marian způsobem, jakým advokát u soudu předkládá důkazní materiál.

Marian se zadívala na bratrův důvěrně známý rozkomíhaný rukopis. Text na pohlednici byl téměř nerozluštitelný, jako by si s jednotlivými slovy nevěděl rady. *To je dobře. Až přijede, řekněte jí, ať se ozve.* To bylo všechno. „Typický Ned.“ Bylo úlevné zasmát se, uklidňovalo ji, že se může věnovat těmhle drobným zbytečnostem rodinného života. „A co strýček Jacques a vůbec celá rodina? Víte o nich něco? Jak se jim daří?“

„Občas si s nimi píšeme. Všichni jsou v pořádku. Dokonke navrhovali, abych je navštívila, ale s cestováním je pořád trochu problém. Až se to nějak uklidní, tak se tam vypravíme, vid', Franku?“

Až se to dá do pořádku. To nemusela říkat. Představa, že se bez obav vydají do Francie, se jí momentálně zdála naprosto iluzorní.

Paříž, listopad 1943

K snídani je miska kávy s mlékem – skutečná káva – a dva tousty s marmeládou. Umyje se v umyvadle a dozorce ji pak opět doprovodí na konec chodby na záchod. Je zpátky ve své cele, ale tentokrát nečeká dlouho. Za chvíli dozorce opět odemyká a otevírá dveře, dva muži v šedých svrchnících ji chytou za paže a spěšně ji odvádějí o patro níž do prázdné místnosti, ve které je jenom zinková vana zapuštěná do podlahy a jedna dřevěná židle. Vedle ní stojí drobný muž s napomádanými vlasy sčesanými dozadu a s úzkým obličejem. Usmívá se a vyzývá ji, aby se posadila. Pak začíná klást otázky, nepřestává, jeho tón je stále agresivnější a výhružnější. Dva muži, kteří ji přivedli, beze slova stojí za ní, napuštěnou vanu má přímo před sebou.

Kdo je MECHANIK?

Pro koho přiletělo to letadlo?

Od kdy jste ve Francii?

S kým jste se měla setkat v Toulouse?

Má na sobě sukni a halenku, ale pod tíhou pohledů těch tří mužů má pocit, že je nahá.

Kdo je MECHANIK?

Nevím, o čem mluvíte.

Pro koho přiletělo to letadlo?

Nevím, o čem mluvíte.

Od kdy jste ve Francii?

Odjakživa.

S kým jste se měla setkat v Toulouse?

S nikým.

Pak to přijde. Náhle. Nečekaně. Možná že muž vedoucí výslech na ty dva kývl. Možná jim dal nějaký jiný signál. Ona si každopádně ničeho nevšimla. Bez jakéhokoli varování ji popadnou za ruce, zvednou ji ze židle a silou ji mrští na zem před vanu. Něčí ruka jí zezadu sevře límec a jedním škubnutím jí strhne halenku z ramen.

Vana je z poloviny napuštěná vodou. Vypadá docela nevinně. Člověk by si představil, že v takové vaně maminka koupe své děťátko, ale nejdřív do ní ponoří loket, aby zjistila, jestli má voda správnou teplotu. Marian, vydána na milost těm dvěma mužům, se cítí stejně bezmocná jako malé dítě. Bezmocná a zoufalá, když jí drží hlavu těsně nad hladinou vody.

„Takže,“ ucedí vyšetřovatel. Jeho francouzština je slušná, ale to „takže“ vysloví s těžkým německým přízvukem. „Kdo je MECHANIK? Víme, že je to ten muž, kterého jste dostala do Anglie. Ale kdo to je?“

„Netuším, kdo to je.“

„Myslím, že to víte docela přesně. Navázala jste s ním přece velmi přátelský vztah. Vřelý vztah.“

V tom okamžiku pochopí důsledky toho, co jí ten muž říká. Pokusí se otočit hlavu tak, aby se vyšetřovatel podívala do tváře, ale on ji popadne za vlasy a nedovolí, aby se pohnula. „Jak to víte?“ zeptá se ho nakonec. „Jak víte, co jsme spolu měli nebo neměli? Jak *víte*, že jsme měli vřelý vztah?“

Muž mlčí. Potřebovala by vidět výraz jeho tváře, ale nemůže. Drží jí hlavu pevně jako ve svěráku, takže jediné, co vidí, je dřevěná podlaha, zinková vana a drobně se vlnící hladina vody. „Marian,“ zašeptá, „víme toho tolik. Tolik. Víme o slečně Atkinsové a víme o Buckovi. Známe všechna tvá malá londýnská tajemství. Víme taky o Orchard Court. Víme všechno o organizaci, která

tě vyslala, víme, kde působí i jak se jmenuje. A teď mi řekni, kdo je muž s přezdívkou MECHANIK?“

Žádná odpověď.

Došlo k tomu vmžiku. Bez výstrahy, muž stojící za ní nevydal sebemenší zvuk. V jednu chvíli leží v sevření dvou mužů, tváří směrem k vaně; v následující vteřině ji vši silou strčí dopředu a ponoří jí hlavu pod vodu.

První, co pocítí, je šok z ledové vody. Zadržuje dech. Samozřejmě že zadržuje dech. Mužské ruce ji tlačí dolů ke dnu. Vzduch v plicích pomalu dochází. Pořád ji tlačí ke dnu. Ačkoli nechce, bojuje. Tlak rukou nepovoluje. A pak má pocit, že jí tělo zevnitř praská, vzduch z plic se dere ven, u nosu se jí dělají bublinky a celou její bytost zcela ovládá zápas o život. Problém není v nemožnosti se nadechnout, bojuje o to, aby se jí podařilo dostat vydýchaný vzduch z plic, zbavit se ho, dostat ze sebe tu bolest, kterou jí působí.

A najednou má zase hlavu nad hladinou, lapá po dechu jako ryba na palubě rybářské lodi. Celá mokrá žádostivě přijímá požehnání vzduchu.

Zpátky pod vodu. Bez možnosti volby, bez otázek, bez varování. Pod hladinou. Prudký náraz obličejem o vodní plochu. Topí se. Voda se jí v nose a v ústech mísí se vzduchem. Z dýchacích cest se stává řečiště. Plíce prostupuje úporná bolest. Její mysl je zaplněná hrůzou z vody a bojem o vzduch.

Konečně zase může dýchat. Kašle, zvrací, úpěnlivě se snaží dostat vzduch do rozbolavělých plic, pomalu, po kouscích, jako vyhladovělý člověk polykající kousky chleba.

„Kdo je MECHANIK?“

„Kam jsi schovala vysílačku?“

„Cos dělala v Paříži?“

A zase má hlavu pod vodu. Voda a vzduch se proměnily v dvojjedinou věc, v substanci, po níž člověk

touží a zároveň ji nenávidí, život a smrt. Oči jí vystupují z důlků, srdce zběsile tepe, mysl horečnatě přepočítává možnost přežití. Zemře.

Je nad hladinou, v zóně života. Vyčerpaně klečí před vanou, dva muži ji drží za paže, nadechuje se a vydechuje současně, dýchá v křečích způsobených zápasem vody se vzduchem v průdušnici. Chvilkový záblesk jasné mysli ji přivádí na myšlenku: utopí se sama. Až ji příště strčí hlavu pod vodu, schválně vdechne vodu do plic a umře.

„Úplně postačí, když nám řekneš, kdo je MECHANIK. Jakmile to uděláš, tohle všechno okamžitě přestane.“

Neodpovídá.

Dva páry rukou jí prudce stlačí hlavu dolů. Vdechne do plic vodu a zemře. Obličej rozráží vodní hladinu a ona náhle pochopí: nedokáže to. Nedokáže se utopit. Odporuje to nelítostné logice fyziologie člověka. Člověk nikdy nepřestane bojovat o vzduch, o možnost dýchat. Bojuje ve snaze nepustit vodu do těla, snaží se prorazit vodní stěnu do poslední chvíle, dokud mu v krvi zbývá aspoň špetka vzduchu, dokud pracuje mozek. Zákonitosti přírody jsou neoblomné.

Vytáhnou ji. Vykašlává vodu, zvrací vodu, vydechuje vodu, bojuje o vzduch. Je z ní vodní tvor odňatý svému živlu, bez vody zemře. Umírá a chce zemřít, ale smrt nepřichází.

„Kdo je MECHANIK?“

„Kam jsi schovala vysílačku?“

„Cos dělala v Paříži?“

Zvedne ruku. Chrchlá a zalyká se, zvedá ruku. Muž čeká, pozoruje ji. Je jako ryba mrskající se na dně loděky. Slova z ní vycházejí trhaně: „Náměstí. De. La. Con. Trescarpe. Kavárna. De la. Contrescarpe.“

Čekají. „Pokračuj,“ vyzývá ji muž jemně. „Nespěchej.“

„Vysílačka,“ říká. „Je. V koupelně. Suterén. V koupelně. V suterénu. Lidi tam...“

„Co je s nimi?“

„Nevědí... nevědí... nic. Nevědí... nic... o tom.“

Tím, že jim předhodila zlomek pravdy, si koupila trochu času. Takhle teď musí pokračovat – předhazovat jim útržky pravdy.

Muži se vrátí za několik hodin. Jasně rozpozná, v jaké jsou náladě. „Tohle!“ křičí na ni vyšetřovatel. „Tohle!“ Natahuje k ní ruku, ve které drží dvě elektronky. „Kde je ta vysílačka? Chci vědět, kam jsi dala *vysílačku*.“

„Byla tam,“ odpovídá jim. „Opravdu, byla tam. Někdo ji musel najít. Za to přece nemůžu.“

Na její tělo začínají dopadat rány. Kdyby se rozhodli opakovat *baignoire*, nevydržela by to. Ale místo vany přicházejí rány, facky, a když upadne na zem, kopance do hlavy a do ledvin. Možná že v ní něco praská a trhá se, není si jistá. Ale mlácení a bití dokáže snést, dokáže vystoupit ze svého těla a pozorovat, co se s ním děje. *Baignoire* bylo jiné. Zasahovalo přímo do podstaty jejího bytí, nutilo její tělo bojovat o život i přesto, že si přála, aby co nejdřív skončil. Ale když ji bijí, je to jiné. Jiná je i bolest. Člověk se dokáže skrze utrpení přenést do světa odcizení, do sféry mimo dosah svých trýznitelů.

„Marian,“ promlouvá k ní muž a dlaní se dotýká její zmlácené tváře. Je to jiný muž a jiná místnost, jedna z těch, které sousedí s její celou v posledním patře pod střechou. V místnosti je stůl a dvě židle. Marian sedí na židli, muž k ní popojde a stojí kousek od ní, sklání se k ní a dotýká se její tváře. Jeho prsty jsou jemné, podobné ženským. Napadne ji – je to jedna z těch výstředních, prapodivných myšlenek – že nejspíš hraje na nějaký hudební nástroj. Možná na klavír. Dlouhé,

citlivé prsty. Nebo je to možná chirurg, jehož ruce jsou změkčené neustálým mytím. Vydrhnuté, tak se to říká, ne? „Marian, co ti to provedli?“

Když ji mlátili nebo topili, cítila se jinak. Bylo to hnusné, byla v tom zbabělost. Dokud je za to mohla nenávidět, dokud jimi mohla pohrdat, dávalo jí to sílu snášet bolest a lapat po dechu. Ale tenhle muž se něžně dotýká škrábanců a podlitin kolem jejích očí, jemně přejíždí po otevřené ráně na její lícní kosti a na konečcích prstů mu ulpívá trocha její krve. Otočí jí hlavu tak, aby se mu dívala do obličeje. Cítí jeho kolínskou. Má milou, zamyšlenou tvář, pohled, který vzbuzuje důvěru. Chce, aby ji utěšil, touží po dotycích jeho ruky, chce slyšet jeho uklidňující hlas. A také chce, aby ji líbal. Přeje si, aby se k ní sklonil a dotýkal se svými ústy jejích zmučených zkrvavených rtů. Chce, aby jí vyhrnul sukni a hladil ji. Chce ho potěšit.

„Slibuji ti, Marian,“ promlouvá k ní, „že jim nedovolím, aby ti znovu dělali ty hrozné věci. Ale musíš mi dát něco, s čím se pohneme dál. Musím je přesvědčit, něco jim předhodit.“ Hladí ji po tváři. „Jsem tvůj spojenec, jsem s tebou proti nim. S tebou proti nim.“

Přisunuje si židli, aby seděl přímo naproti Marian, dělí je jen několik centimetrů, naklání se k ní a bere její dlaně do svých. „Tak si to pojďme ujasnit,“ říká něžně. „Především jde o muže, kterého jsi ve své poslední radiodepeši označila jménem MECHANIK. Muže, kterého jsi zachránila. Kterého jsi navzdory všem nebezpečím dostala až do letadla. Pověz mi o něm. Byli jste přátelé?“

Musí mu něco říct. Aby mu oplatila jeho něžnost, aby se mu odvděčila za to, že ji neposlal zpátky do spárů toho druhého, za to, že ji chrání. „Ano, byli jsme přátelé.“

„Nebyli jste náhodou milenci?“

Londýn

Dny vyplněné sněním. Noci plné nočních můr. Většinu času trávila ve svém pokoji, četla a spala. Postel pro ni byla příliš měkká. Raději si lehla na zem a přikryla se dekou. Nad ránem, když se probudila, narafičila peřinu a polštář na posteli tak, aby to vypadalo, že celou noc spala v ní. Rodiče si ji u snídaně vždycky pozorně prohlíželi, jako nějakého nového domácího mazlíčka, u kterého si nebyli jistí, čím ho krmit.

„Musíš pořádně jíst,“ přesvědčovala ji matka. „Musíš se spravit.“

„Já ale nemám hlad.“

Ve spánku ji provázely sny, které jen stěží dokázala odlišit od skutečnosti; když se probudila, svět kolem sebe viděla ve snovém oparu, vzdálený a cizí, jako kdyby ho pozorovala přes skleněnou desku, jako by se to všechno dělo někomu jinému, někde jinde. Kdosi přišel na návštěvu – bratranec nebo možná teta – a ona zůstala zavřená ve svém pokoji.

Po několika dnech – snad po víkendu? – pro ni poslali vůz s řidičem a doprovodem, aby ji odvezl do Londýna na vyšetření v Ústředním zdravotnickém zařízení v Cleveland Street, kde se jí věnovalo hned několik specialistů. Udělali jí rentgen hrudníku a EKG. Svoji nahotu v průběhu vyšetření prakticky nevnímala. Stud považovala za luxus, kterým se už dávno netrápila. Možná se to časem změní, ale teď tady netečně leží,

vyzáblá a šlachovitá, s prsy podobnými poloprázdným váčkům a s propadlým břichem, zatímco doktor se nad ní sklání, vzdychá, funí, sem tam něco prohmatává a stetoskopem loví zvuky z jejích útroh. Boláky na nohou a na hrudníku jsou následkem hypovitaminózy. Ale zlepšuje se to, ne? A kašel, to nic není. Jak přišel, tak se zase za čas vytratí. Ani na rentgenu se neukázalo nic znepokojivého.

Sdělení o tom, že kašel nepředstavuje problém, ji zaujalo – tam, odkud přišla, býval často předzvěstí rozsudku smrti.

„A co menstruace? Neměla jsem měsíčky už asi...“ Ani si nedokázala přesně vzpomenout. Naposledy to bylo nejspíš někdy ve vězení. Jak je to dlouho? Roky, staletí, časově neurčitelná zlatá éra.

„Menstruace by se měla obnovit, jakmile se vrátíte k normální stravě a životosprávě.“ Mluvil o nějakém rehabilitačním ústavu, což bylo zařízení, které vzniklo teprve nedávno a ve kterém by se o ni postarali.

„Nechci do žádného ústavu. Nejsem přece nemocná. Chci být s rodinou.“

Doktor poklepával tužkou o svůj poznámkový blok a zamyšleně se kousal do spodního rtu. „Nakonec to bude asi nejlepší řešení, vzhledem k okolnostem. Budete sice muset docházet na pravidelné kontroly, ale na to, čím jste prošla, jste na tom celkem dobře. Předepíšu vám vitamíny a minerální tablety. Jinak jezte běžnou zdravou stravu. Samozřejmě dostanete přilepšení k přidělnům. Jsem si jistý, že se zanedlouho dostaneme zpátky do normálu.“

Dostaneme. Proč lékaři při hovorech s pacienty tak často používají množné číslo? Je to snaha ulehčit pacientům v jejich útrapách, podělit se s nimi o ně?

„Teď půjdete k zubaři a pak zajdete dolů na kus řeči s iluzionistou.“

Byl to vtip, který však nepochopila. „S psychiatrem,“ dodal na vysvětlenou.

„S *psychiatrem*? Copak jsem blázen?“

„To samozřejmě ne, nic takového. To pusťte z hlavy. Ale měla byste si promluvit se specialistou, pomůže vám to uspořádat si myšlenky.“

Návštěva u zubaře už tak harmonická nebyla – její zuby byly odvápněné, několik bylo zkažených. Bude nutné je vytrhnout.

„Bude to vidět, když se usměju?“ zeptala se s vážnou tváří. Ale zubař se zatvářil povzbudivě. „Žádný strach, existují vynikající zubní protézy. Muži se za vámi potáhnou v hejnech.“

Psychiatr byl voják s hodností kapitána lelectva: „Ve skutečnosti jsem vlastně neuropsychiatr, ale tím se nechte vystrašit. Je to jen vznešeně znějící profesní označení, nic víc.“ Chtěl si s ní jenom popovídat, o životě a tak. Spí dobře? Jak se cítí? Pociťuje vztek? Cítí se mizerně? Je deprimovaná? Šťastná? Mívá výkyvy nálad?

„Vlastně nic moc necítím,“ odpověděla. „Chtěla bych, ale nepřichází to. Ze všeho nejvíc chci být sama.“

„To je přirozené.“

„Občas mívám strach. Bez konkrétního důvodu.“

„To není nijak výjimečné.“

„A moji rodiče...“

„Povězte mi o nich.“

„Dělají si o mě starosti. Myslím, že otec cítí vinu za to, že mě do toho nechal jít.“

„To si dovedu představit.“

„A matka nejspíš nic nechápe. Ani jeden z nich nechápe, jak mi je. Chci, aby mě prostě nechali na pokoji a já si mohla všechno tak nějak srovnat.“

„Připadáte si zmatená?“

„Nejde o mě,“ vyjela na něj. Nemyslela to zle, ale znělo to tak. „Potřebuji si uspořádat život, posbírat ty

kousky, na které se mi rozpadl. A chci se vrátit do Francie. Zase vidět místa a lidi, které jsem milovala. Chci zase cítit, že je miluji...“

Čekal, hlavu lehce nakloněnou na stranu.

„Ale nedaří se mi to.“

„Máte teď na mysli vaše rodiče?“

„Ano, rodiče.“

Tahle poněkud zvláštní konverzace připomínající zpověď ještě chvíli pokračovala. Pamatovala si, jak chodili ke zpovědi ve škole, jak si vymýšleli hříchy, aby se cítili dospělejší. A teď? Jak se ve zpovědním světě tohoto uhlazeného neuropsychiatra s vybranými způsoby a s pěstěnými prsty vyjímala vražda a zrada? Měla pocit, jako by ji osekali, celou její osobnost okrájeli až na tvrdé jádro schopné pouhého přežívání. Žádné emoce, minimum tužeb.

„Víte co?“ zareagoval kapitán letectva. „Pošlu vás ke svému kolegovi v Oxfordu.“

„Je to nutné? Je se mnou něco v nepořádku?“

„To jistě ne. Ale možná by pomohlo, kdybyste s ním některé věci probrala podrobněji.“ Podal jí vizitku, na které stálo *Dr. Andrew Morgan, klinický psycholog*. Za jménem byl pestrý shluk zkratek psaných velkými písmeny. FR tohoto, MR onoho. Vyjadřují tahle písmena také schopnosti? Kolik takových zkratek kdy potřeboval třeba Ned? Nebo Clément?

„Doktor Morgan je Velšan, ale to ho nijak nediskvalifikuje.“ Kapitán letectva se zasmál, aby dal najevo, že šlo o vtip. „Za minulé války pracoval s Riversem v Craiglockhartu. Slyšela jste o Riversovi?“

Neslyšela. Má pocit, jako by vlastně nikdy neslyšela o ničem a o nikom.

„Zabýval se šokem způsobeným výbuchy granátů. Na tehdejší dobu šlo o velmi pokročilý výzkum. Dnes tahle zkoumání vedou především Američané a mluví se

spíše o únavě z boje, o posttraumatické stresové poruše.“

„Já ale nebyla nasazena v boji.“

„To je jenom zevšeobecňující název. Ne úplně výstižný. Každopádně mu napíšu, aby o vás věděl, a řeknu mu, že se s ním spojíte.“

Po vyšetřeních na ni před domem čekalo auto, které ji odvezlo do Baker Street, k domu číslo 83 nesoucímú název Norgeby House. Na jeho fasádě byla připevněna nenápadná mosazná cedulka oznamující, že v domě sídlí Meziřesortní výzkumný úřad. Marian tu nikdy předtím nebyla. Zнала jenom Orchard Court, byt na Portman Square, který Sekce F používala pro práci s agenty. Teď tu byla tahle kancelářská budova hlídána uniformovanou ochrankou, s vrátnicí, kde každý návštěvník musel vyplnit příslušnou žádanku, zatímco doprovázející úředník klábosil s vrátným o banalitách, nejčastěji o příliš dlouhé pracovní době.

„Jediný, co dává mému životu smysl, je tahle skvělá a zábavná práce,“ prohlásil vrátný. Úředník, který přijel s ní, se zasmál, ale Marian ani tentokrát nedokázala vtip ocenit. Bylo to, jako když posloucháte vtip vyprávěný v cizím jazyce, rozumíte všem slovům, ale celkový smysl vám uniká. Podobně nedokázala pochopit přijetí, kterého se jí dostalo ve druhém patře budovy, v němž sídlila Francouzská sekce: jakmile v závěsu za úředníkem, který ji provázel, vstoupila do místnosti, utichl klapot psacích strojů, lidé se zvedali od stolů a sledovali ji. Byla v rozpacích, cítila vinu, připadala si, jako by udělala něco zavrženíhodného, její nadřízení ji pozvali na kobereček a všichni kolem věděli, o co jde. Jako ve škole. Jako ve snu, v jedné z těch nočních můr, v níž jste nuceni kráčet nazí po veřejném prostranství, a ulpívají na vás pohledy všech kolemjdoucích. Tihle lidé se však usmívali, takže to snad nebude tak zlé. Dokonce

začali tleskat, jako by před nimi kráčela nějaká filmová hvězda. Několik z nich ji pozdravilo jménem, ale ona si za nic na světě nemohla vzpomenout, o koho se jedná. Úsměvy a stisky rukou ji doprovázely až do kanceláře plukovníka Buckmastera, který seděl na okraji desky svého psacího stolu a blahosklonně na Marian shlížel, asi jako na neteř, které se povedlo něco báječného, třeba zvítězit ve školní olympiádě. „Zachovala jste se v souladu s nejskvělejšími tradicemi naší organizace,“ řekl jí na uvítanou, ale Marian si kladla otázku, jak může vědět, co ve skutečnosti dělala a jak. A měla vůbec tahle organizace nějakou tradici? Byla přece založena v roce 1940 a teď, když její *raison d'être* pomínil, byla prakticky na odpis. Za takových okolností lze přece jen těžko s vážnou tváří mluvit o tradicích.

„Co se stalo s centrálou v Orchard Court?“ zeptala se Marian bez úvodu.

Plukovník Buckmaster se lehce rozmrzele usmál. „Prostorů v Orchard Court jsme se museli zbavit. Nebylo pro ně využití. Dokonce se nás snaží vystrnadit i z téhle budovy. Vypadá to, že o nás definitivně přestal být zájem. Nicméně vy vypadáte výborně, když si člověk uvědomí, co máte za sebou. Doktoři si vás proklepli, doufám. Všechno v pořádku?“

„Ano, všechno v pořádku.“ Snažila se dostat ze sebe něco více, zejména když si vzpomněla na Orchard Court, na setkání s agenty, kteří tím celkem luxusním bytem procházeli a zase mířili dál, vždy pod dozorem portýra Parkse, jenž se snažil přiřadit si je k té správné operaci. S Benoîtem se vždycky zavřeli v koupelně, kde si zkoušeli, jak přesvědčivě dokážou přednést své krycí příběhy. Ona si sedla na kraj vany, on na bidet. „Ale no tak,“ řekl po chvíli a šklebil se na ni, jako by celá ta věc byla jeden velký vtíp: „Pojď odsud vypadnout a někam se projít.“ A tak se procházeli v Hyde

Parku, dlouze si povídali a ona nebyla nikdy tak šťastná jako v té době.

„Co se stalo s Benoîtem?“

Plukovník Buckmaster se zatvářil zmateně. „Benoît? Myslíte majora Cowburna? Odkud ho vůbec znáte?“

„Žádného majora Cowburna neznám. Vůbec netuším, kdo to je. Mluvím o Benoîtovi...“ Ale zapomněla jeho příjmení. Vzpomínky se vynořovaly a zase mizely bez jakýchkoli pravidel, jako by na ni předčasně dolehlo stáří. „Byl součástí okruhu WORDSMITH. Seskočili jsme společně. A...“ A co? Co měla dodat? Že spolu spali? Že byli milenci? Že ji Benoît připravil o panenství, tam, ve světě, kde panenství mělo svou hodnotu a smysl, ve světě, ve kterém byl *stud* ještě možný a kde nebyla nucena stát nahá v houfu ostatních nahých žen, zatímco na ně dozorcí zírali a posmívali se jim? „CÉSAR. Jeho krycí jméno bylo CÉSAR. Nesnášel ho.“ Chtěla pokrčit rameny, ale úplně zapomněla, jak se to dělá. Vníkala ten pohyb jako tělocvičný úkon, při kterém má zvednout svá kostnatá ramena, aby tak získala jakousi fyzickou převahu. „Byli jsme přátelé, proto se ptám.“

„Říkáte CÉSAR? Tak se podíváme.“ Buckmaster prolistoval několik stránek ve složce, která ležela před ním na stole. „WHEELWRIGHT... WIZZARD... WORDSMITH. Aha, tady, Bérard, to je on?“

„Přesně tak. Benoît Bérard.“ Samotný zvuk jeho jména ji rozrušil. A probudil v ní vzpomínky, pocit rozkoše a překvapení, který málem považovala za ztracený. Benoît a jeho drzý úsměv. Benoît stojící úplně nahý v ložnici bytu v Toulouse. Benoît, který s ní leží na posteli a objímá ji – kdo objímal koho? – říká jí Minou a líbá ji na krk, šeptá, jak je nádherná, nádherná, nádherná. Benoît hluboko uvnitř jejího těla.

Buckmaster vzhlédl od papírů. „Bohužel padl. V červnu 1944, velmi krátce po invazi. Zabit v akci.“

„Ach.“ Tahle možnost ji vůbec nenapadla. Zamyslela se. Benoît je mrtvý. Měla by plakat? Měla by dát průchod všem těm neprolitým slzám, slzám, kterých se jí nedostávalo ve světě, kde smrt byla na denním pořádku? Ale slzy se nedostavily ani teď. Ani jediná. Byla vyschlá jako troud. „A co ostatní? Co se stalo s Le Patronem? A co ta pianistka? GEORGETTE, to bylo myslím její krycí jméno. Vlastním jménem Louise Marchová? Co se s ní stalo?“ Ale ostatní ji ve skutečnosti nezajímali. Benoît byl mrtvý. Bylo jí lhostejné, že okruh WORDSMITH dosáhl obrovského úspěchu, že bezezbytku splnil zadaný úkol, tedy zaměstnávat německé jednotky na jihozápadě, aby se nepřesunuly na sever k plážím Normandie, a že přispěl ke spojenec-kému vítězství útoky na konvoje, ničením železničních tratí a narušováním komunikačních kanálů okupantů. Benoîta zabili – Buckmaster neznal bližší podrobnosti – při jedné z těch ďábelsky nebezpečných akcí: býk v podobě německé obrněné divize bodnutý ovádem. Občas to některý ovád schytil. Ale aspoň že Le Patron a GEORGETTE přežili – byli repatriováni v září po triumfálním osvobození Toulouse. „Proto jsme je tam poslali,“ řekl Buckmaster. „Splnili svůj úkol.“

Ale v čem spočíval její úkol? A splnila ho vůbec? A Benoît, ten svůj úkol splnil?

„Co Yvette, víte o ní něco?“

„Yvette...?“

„Yvette Coombesová. Krycí jméno MARCELLE. Zradila mě. Tedy myslím, že to byla ona. Nebo to byl Gilbert, ten, který zorganizoval transfer do Anglie.“ Povzdychla si. „Každopádně někdo zradil.“

Zmínka o zradě měla zvláštní efekt: ticho, nervózní pokašlávání. Zrada a obava ze zrady strašila na chodbách zpravodajského ústředí jako duch. Ve vzduchu visela obvinění, spoluvina, zoufalý závod s časem pro

ty, kteří se snažili zakrýt stopy tak, jako kočky zahrabávají své výkaly. „Ach ano. Samozřejmě. MARCELLE.“ Byly vzneseny příslušné dotazy na slečnu Atkinsovou. Je známo něco o osudu Yvette Coombesové, která sloužila jako operátorka vysílačky okruhu CINÉASTE?

Nic.

Marian kývla hlavou a prázdným pohledem přejížděla řady oken budovy na protější straně Baker Street. Za těmi skleněnými deskami dál plynuly normální životy, životy lidí, kteří svou existenci vnímali jako něco jedinečného a vzácného. Nebylo pro ni jednoduché představit si, co takový normální život obnáší. Chození do práce, sepisování dokumentů, hodnocení různých věcí, doporučení, přijímání rozhodnutí, odchody na oběd, účast na jednáních a večer návrat domů. Přivítat se s dětmi. Přivítat se s manželkou, s manželem. Drobné triumfy a tragédie rodinného života. Zkrátka to, co dělá většina lidí. To ale neplatilo o Benoîtovi. A už vůbec ne o Yvette, když na ni čekala na hřbitově Père Lachaise, zatímco kolem se formovaly jednotky gestapa. A neplatilo to ani o Marian, když zoufale utíkala ulicemi Paříže pronásledovaná smečkou vlků.

„Jaké teď máte plány?“ zeptal se jí Buckmaster. Tu otázku považovala za absurdní, o žádných plánech dosud neuvažovala. Člověk si něco plánuje za situace, kdy je pánem svého osudu a má schopnost věci ovlivnit, ne za situace, kdy jeho život závisí na libovůli jiných.

„Ráda bych se vrátila k normálnímu životu.“ Ale i tohle sdělení bylo zavádějící, protože si sama nebyla jistá, co normální život vlastně znamená. Kdysi byla mladou dívkou sotva po škole, pak absolvovala výcvik, stala se z ní postupně tajná agentka, která neváhala zabít, a nakonec vězeňkyně uvržená do kruhu pekla. Normálnost jí připadala tak vzdálená, že si ji sotva vybavovala, a momentálně si nedělala naděje, že jí někdy zase dosáhne.

„Mimochodem,“ řekl Buckmaster, „budeme vás navrhovat na vyznamenání.“

„Vyznamenání?“

„Ženám bohužel není možno udělovat medaile. Nejsou totiž považovány za příslušníky ozbrojených sborů. Jak víte, formálně jste příslušnicí Dobrovolného oddílu první pomoci. Takže budeme navrhovat ocenění v civilní skupině. OBE nebo něco podobného.“

„Co to je OBE?“

„Důstojník Řádu britského impéria. Velká pocta.“

V tichosti přemýšlela o slovech *velká pocta*, zatímco Buckmaster nasadil svůj strojený úsměv a položil si dlaně na kolena. „No, nebudu vás zdržovat, Marian. Určitě s vámi chce mluvit spousta dalších lidí.“

„Já ale žádné vyznamenání nechci.“

Opravdu to vyslovila, nebo si to jen myslela? Myšlenky na sebe braly podobu sdělení, takže se zdálo, jako by všem těmhle lidem řekla, co si skutečně myslí – že ona i oni všichni patří do světa, který už neexistuje, do světa nahodilých možností, nesmyslných plánů a pošetilých myšlenek. Žila, zemřela, byla vzkříšena zpět do skutečného světa, který byl šedý, pustý a nesmyslný. Ve znamení téhle nesmyslnosti se nesly i návštěvy dalších a dalších kanceláří. Finanční důstojník žádal o krátkou schůzku. Má pro ni peníze – nevyplacený žold za rok a sedm měsíců v roční výši tři sta padesát liber, což dohromady činí pět set padesát čtyři liber, tři šilinky a čtyři pence. „Nesmím zapomenout ty čtyři pence,“ a Marian nechápala, proč jsou ty čtyři pence tak důležité, než jí došlo, že to měl být vtip, který opět nepochopila, ale aspoň se usmála. „Mám vydat příkaz, aby vám to poukázali na bankovní účet? Teď, když jste zase zpátky u nás, vám bude žold vyplácen řádně každý měsíc. Tedy dokud nám nedáte košem.“

Rozhlédl se kolem sebe, jako by hrozilo, že ho někdo odposlouchává, a pak se k Marian tajně naklonil. „Pokud se nemýlím, zaslechl jsem něco o zvláštním příplatku za utrpení, kterými jste prošla, ale ještě o tom formálně nerozhodli. Dám vám vědět.“

Od finančního důstojníka ji poslali ke slečně Atkinsové; Vera Atkinsová byla jako včelí královna trůnící uprostřed úlu, který se jí postupně rozpadá pod rukama. Byla dokonale oblečená, přesto však bylo na jejím zjevu něco křiklavého, jako by jí šaty vybral garderobiér odněkud z divadelního fundusu. Prsty zažloutlými od nikotinu se probírala dokumenty, které ležely na stole před ní. „Vypadáte o poznání lépe,“ řekla a Marian ucítila směs jejího květinového parfému a cigaretového kouře. „Starají se o vás pořádně?“

„Navrhovali mi pobyt v nějakém rehabilitačním ústavu, ale já přece nejsem nemocná.“

„Jistěže ne.“

„Takže momentálně bydlím u svého bratra. V Bloomsbury.“

„To je velmi praktické.“ Vera nebyla zrovna přebornicí ve zdvořilostní konverzaci. V kontrastu s Buckmasterovou otupělostí z ní vyzařovalo jasné odhodlání věci řešit a posouvat dál. „Zítra máte schůzku v Bayswateru s jedním člověkem z bezpečnostního oddělení. Pokud se na to tedy cítíte.“

„Bezpečnostní oddělení? Co to je?“

„Pravděpodobně se budou vyptávat na okolnosti vašeho zatčení a věznění. Je to únavné, ale trvají na tom. Pošlou pro vás auto, tak mi prosím dejte adresu vašeho bratra. A pak tu mám tohle.“ Po desce stolu k ní posunula list papíru s textem napsaným na stroji. Byl to seznam jmen, některá z nich jí byla povědomá, jiná neznala. U jména Yvonne Rudellatové byla ručně připsaná poznámka *Jacqueline Gaultierová. V únoru opus-*

tila Ravensbrück. Bergen-Belsen?; Marianino jméno bylo uvedeno zhruba uprostřed seznamu. *Návrat ze zajetí, 16. duben 1945.*

„Děvčata, která pohřešujeme. Vy jste se vrátila jako první, jak je zřejmé. Zmínila jste Yvonne. Před nedávnem jsme dostali zprávu, že ji patrně přesunuli do Bergen-Belsenu. Prověřujeme to. Ocenila bych jakoukoli další informaci, na kterou si vzpomenete. Můžeme pak snáz kontaktovat ty správné lidi na příslušných místech. Cokoli, co mi pomůže při hledání, až se tam vydám.“

„Vy pojedete do Německa?“

„Samozřejmě. Musím je najít.“

Paříž, listopad 1943

„Chci, aby ses potkala s jedním člověkem,“ říká jí ten muž jemných mravů. Marian už ví, že se jmenuje Freund. Tedy soudě podle toho, že ji vyzval, aby mu tak říkala. Ovšem jestli to znamená, že ho má považovat za přítele, to Marian neví. Ačkoli se na ni povzbudivě usmívá, něco – nějaká potlačená, zapomenutá částička zbytků oné vystrašené bytosti, která se jmenuje Marian Sutrová – jí napovídá, že si na přítele jenom hraje, že každý jeho návrh je skrytá hrozba, každý jeho manévr může být past. Přesto však na něm lpí, cítí vlnu radosti vždy, když ji přijde navštívit, chce, aby se jí dotýkal, chce, aby s ní mluvil, aby s ní setrval a uklidňoval ji.

„S kým?“

Věnuje jí svůj líbezný úsměv. „Buď trpělivá a dočkáš se.“

Odvádějí ji dolů po schodech. Vchází do malé místnosti, která je až na stůl a židli docela prázdná. Má si sednout a čekat. Čekání je to nejhorší. Realita může být brutální, bolestivá nebo děsivá, ale čekání je esencí strachu, který člověka rozežírání a rozpouští. Přemýšlí, koho přivedou. Hlavou se jí honí jména a obličejové tváře, kteří vědí, že je v Paříži: Gilbert, šarmantní a bezstarostný. *Náš člověk v Paříži odpovědný za letecké transporty. Klíčová osoba.* Nebo Claire, jeho asistentka s tváří vykazující zbytky bývalé krásy a se srdcem okoralým cynismem. Nebo nudná, zakřiknutá Marie, která hlídá Pelletierův byt a každé odpoledne se vrací domů, aby

se starala o svou stárnoucí matku. Anebo Yvette. Určitě to bude ona. Yvette, kterou by měla nenávidět, protože ji zradila, ale kterou přesto stále miluje pro její křehkou prostotu.

Nebo také Emile, kterého znala z výcviku, třeba to bude ten protivný Emile, který teď trpí někde v zajetí jako všichni ostatní z jejího okruhu. Do téhle místnosti teď může vstoupit kdokoliv z nich.

Také to může být někdo z agentů, kteří přiletěli Ly-sanderem – David nebo... ostatní jména si nevybavuje, pokud je vůbec někdy znala. Vypadal jako bandita. Neoholený, s mohutným knírem, na hlavě baret.

Nebo snad – při té představě se otřese – přivedou samotného Clémenta, zmláceného a zkrvaveného poté, co ho vytáhli z vraku letadla, které ho mělo přepravit do Anglie? Předvedou jí ho jako důkaz její zmařené mise.

Může to ale být i Benoît. Jenže jak by mohli dostat Benoîta? Je přece stovky kilometrů daleko, v Toulouse. Jak by ho mohli dostat?

Ale proč by nemohli? Vládnu tu naprosto neomezeně.

Fantazie rozvíjí svou bezcitnou hru, proměňuje jednu možnost v jinou, přesouvá karty, operuje každou chvíli s odlišnou kombinací a všechny jsou špatné.

Yvette. Dospívá k závěru, že dveřmi vstoupí do místnosti Yvette.

Dveře se otvírají. Ačkoli to očekává, jejich pohyb je náhlý, překvapivý, její ohraničený svět se zprudka rozvírá a nabízí jí průhled do chodby. Většinu prostoru však zabírají tři mužské postavy stojící ve dveřích. Triáda, hybridní příšera, trojice, scéna ukřižování, v níž mezi dvěma zloději visí na kříži muž s roztaženými rukama a hlavou zhroucenou na prsou. Má zpoceně vlasy a kalhoty i košili nasáklé krví. Nohy bezvládně táhne za sebou jako ploutve ulovené obří ryby.

Marian cítí bolest, fyzickou bolest uprostřed břicha, kdesi hluboko v lůně.

Kdosi popadne ukřižovaného za vlasy a zvedne mu hlavu, aby mu viděla do obličeje, a snad také proto, aby on spatřil ji. Pokud je toho vůbec schopen. Dívá se do zmučené tváře muže, kterého zná jako Julese Miesse-
na. Obličej oteklý. Opuchlé oči, tváře poseté podlitinami, potřhané rty. Přesto ho poznává. Jeho levé oko ji pozoruje štěrbinou napuchlé tkáně.

Freund začíná klást otázky. „Znáš toho muže?“

„Ne.“ Což je svým způsobem pravda, nebo spíše nevinná lež, nepravda, která nečiní hříchu. Často o tom přemýšlela. Jako by podváděla Boha.

„Jsi si jistá?“

„Ano.“

„Ten muž je vrah, Marian. Víš to?“

„Ne.“

„Tak ti to teď říkám. Dokonce se přiznal. Zabil dva příslušníky bezpečnostních složek. V Belleville, před týdnem. Chladnokrevně je zastřelil.“

Miessenovo oko si ji prohlíží úzkou spárou. Duše hledící na bližního v pekle. Pomalu, pohybem připomínajícím ještěrku, si jazykem olizuje rty.

„Za svůj zločin bude samozřejmě popraven. Pokud se ovšem neobjeví nové důkazy.“

„Nevím, o čem mluvíte.“

„Tys přece taky tehdy byla v Belleville, že, Marian?“

Ještěrka ji nepřestává pozorovat.

„Utíkala jsi před policií. A tohoto muže zatkl krátce poté, co byli zavražděni dva policisté.“

„Nevím, o čem mluvíte.“

„Byli chladnokrevně zastřeleni. Náboji ráže devět milimetrů. Prvního střelil do oka a do hrudníku. Druhému vpálil kulku přímo do čela. Profesionální výkon.“

Dvakrát ve svém životě měla v rukou moc rozhodnout o životě a smrti. Poprvé to bylo v bezvýchodné situaci v Belleville, kde proti ní stáli dva ozbrojení muži; a podruhé nyní, tváří v tvář Julesi Miessenovi. „Nevím, o čem mluvíte.“

Freund si ji pozorně prohlíží. Obrací pohled zpátky na Miessena, bez úspěchu se snaží zahlédnout v něm záblesk nějakého znamení a otáčí hlavu zpátky k Marian. „Marian, musíš se mnou hrát poctivou hru. Jsi si jistá, že o těch dvou vraždách nic nevíš?“

„Jsem si jistá.“

Miessenovo oko ji pozoruje, vyjímá se v jeho tváři jako drobný drahokam světle modré barvy zachycený oteklými víčky. Může v sobě jediné oko mít výraz? Na co se ptá, co říká?

„A co ty?“ ptá se Freund ukřižované lidské trosky. „Znáš tuhle ženu?“

Následuje odmlka. Jako by otázka musela nejdřív proplout labyrintem chodeb a cestiček, než doputuje k jeho vnitřnímu jádru, a reakce se poté musí vydat týmiž stezkami, aby se proměnila v odpověď. Jazykem si pomalu přejede rozpraskané rty.

„Ne.“

„Tak proč jsi tedy zastřelil ty dva policisty?“

Opět ta dlouhá, tíživá odmlka. Hlas, který z něj vychází, vykazuje jistou zvláštní důstojnost, jako by sděloval cosi oficiálního, jako by se chystal pronést závěrečnou řeč před soudem. „Byl to válečný akt.“

„Válečný akt.“

„Ano.“

„A tuhle ženu neznáš?“

„Ne.“

Freund sotva znatelně pokývne hlavou a zubožená lidská troska jménem Jules Miessen je odvečena pryč z místnosti. Dveře se za ním zavrou a ona konečně popadá dech.

„Co s ním bude?“

„Jak jsem řekl. Zabil dva agenty. Bude popraven. Co jiného bys čekala?“

„Jak víte, že to udělal on?“

„Protože to sám přiznal.“

„Se svými metodami přece dokážete z kohokoliv dostat přiznání k čemukoli.“

„Zpochybňuješ jeho přiznání?“

Na chvíli zaváhá. Zaváhání jsou přesně ty momenty, na které on čeká, číhá na sebemenší projev nejistoty, na každou lež. Vyhodnotí si tohle zaváhání správně a prohlédne její lež? „Nic o tom nevím.“

Ned

Byt jejího bratra byl přesně takový, jak si ho pamatovala. Všude panoval ten samý pocit nestálosti a rozkladu, jako by si kupoval věci po bazarech a byl připraven se jich v každém okamžiku zbavit. Všude byly poházeny papíry a knihy, na podlaze vedle prastarého gramofonu se válely desky, na stole bylo vidět zbytky jídla. Entropie má tendenci se maximalizovat, to bylo jeho vysvětlení.

Společně připravili lehkou večeři – omeletu ze sušených vajec, zeleniny a z hmoty zvané sýr, jež nápadně připomínala plast. Nedovi se nějakým záhadným způsobem podařilo obstarat půllitrovou lahev červeného vína s etiketou nesoucí název Bordeaux. Víno bylo nahnědlé a zoxidované, ale alkohol přesto spolehlivě zapracoval a navodil u ní pocit bezpečí. Rozpovídala se, namluvila toho za první večer více, než kdy řekla svým rodičům. Snad proto, že si myslela, že by to Neda mohlo zajímat, mluvila o své práci v továrně, kam je posílali jako zajatkyň koncentračního tábora, v továrně Siemens, kde, jak se suškalo, se vyráběly komponenty k létajícím bombám. Neda ty informace opravdu nadchly.

„Co konkrétně jsi tam dělala? Můžeš mi to přesně popsat?“

O tom ale prakticky nic nevěděla. „Prostě nás tam nakomandovali. Dřely jsme. Šlo o nějaké elektrické součástky, ale co konkrétně to bylo nebo k čemu, to netuším. Ty bys to nejspíš poznal. Dělalý jsme stejnou

práci pořád dokola. Když někoho přistihli, že se spletl a něco pokazil, na místě ho zmlátili a poslali zpátky do tábora. Jedna z holek se pokusila o sabotáž...“ Zaváhala, ta scéna se jí odehrávala před očima – přivolali důstojníka, prohlíželi vadný výrobek, dívku popadli a odvedli. „Vytáhli ji ven a zmlátili do bezvědomí. Ne lidi ze Siemensu. Táborová stráž.“

Ned ji pozoroval, oba několik okamžiků mlčeli. „Já jsem se snažila dělat všechno podle předpisů,“ připustila.

„Za to se nemusíš omlouvat.“

Upila doušek vína a pocítila lehkou závrať, jako by jí bylo odpuštěno. Nejspíš proto nahlas vyslovila to jméno, které se jí v hlavě ozývalo celý večer. Snad to bylo vínem, že se osmělila. „Clément,“ řekla.

Ned sotva slyšitelně přitakal. „Říkal jsem si, kdy se o něm zmíníš.“

„Co se s ním stalo?“

„Odjel do Kanady, do Montrealu. Pokud vím, pořád tam je. Zakládají velké výzkumné středisko někde v divočině, v místě zvaném Chalk River.“

„Co je to za výzkum...?“

„Celé je to přísně utajované.“

„A co ten projekt? Ten, o kterém jsme spolu mluvili, pamatuješ? Superbomba. Žádná superbomba nakonec není, že? Celé to bylo jen fantazírování, jedna z tvých bláznivých představ.“ Skrze lehkou malátnost způsobenou vínem začaly na povrch pronikat emoce: cítila vztek, jako by všechno byla Nedova vina. „Odjela jsem do Francie, protože jsem si myslela, že se dříve či později objeví bomba, která ukončí válku. No a teď tu sedíme, zatímco venku se bojuje až do hořkého konce.“

„Není to tak jednoduché.“

„Tehdy sis myslel, že je. Viděl ses s Clémentem? Myslím potom, co se vrátil do Anglie?“

„Jen krátce. Řekl mi...“

„Co ti řekl?“

„Řekl mi, že podle plánu ses měla z Francie vrátit spolu s ním. Až do poslední chvíle si myslel, že do letadla taky nastoupíš. Ale jakmile jsi ho usadila na místo, vyběhla jsi ven a nechala ho tam. A on nevěděl, jestli se má smát nebo brečet.“

„Tohle řekl?“

„Přesně takhle mi to řekl. Nikdo neměl tušení, co se s tebou stalo, Veverko. Až skoro rok poté dostali rodiče dopis od nějakého pofiderního ouřady z Whitehallu. ‚S lítostí vám oznamujeme, že se nám po delší dobu nedaří navázat spojení s vaší dcerou, což nás vede k závěru, že padla do zajetí.‘ A podobné fráze.“ Podíval se na Marian a ona v jeho tváři spatřila něco jako bolest. Nečekala, že by její bratr byl takové emoce schopen. „Pravda je taková, Veverko, že jsme si mysleli, že jsi nejspíš mrtvá.“

Pár vteřin nikdo z nich nepromluvil. „Zatkli mě druhý den ráno, ani ne dvacet čtyři hodin potom, co Clément odletěl do Anglie,“ řekla nakonec. „Čekala jsem na nádraží a na chvíli jsem usnula. Vůbec jsem nezažnamenala, že se ke mně blíží.“

„Takže tys opravdu měla odletět s Clémentem? Mohlas tomu uniknout.“

„Nejspíš ano.“

„Otec se hrozně trápil. Až mi ho bylo líto.“

„To pro tebe musela být nová zkušenost.“

Nevezele se zasmál. „Maman byla silná, ale on se úplně rozpadal před očima. Nevycházel ze svého pokoje, s nikým se nestýkal, většinu času měl slzy na krajíčku. Je zvláštní, jak nečekaně někdy lidé reagují.“

„Měla bych se kvůli tomu snad cítit provinile?“

„A cítíš se tak?“

„Trochu.“

„Tak proč jsi odtamtud sakra nevypadla, když jsi měla tu možnost?“ Změna tónu byla náhlá. To byla další z věcí typických pro Neda: nečekané výbuchy vzteku nebo smíchu. Možná tak dával průchod frustraci z iracionálního lidského jednání. „Proč se nemůžete chovat *rozumně*?“ křičíval, když se jako dítě vztekal nad nějakým rodičovským rozhodnutím. Iracionálně se přitom choval především on, sám sebe přiváděl do varu kvůli banálním provokacím, tváře mu zrudly a házel kolem sebe věcmi.

Snažila se tu otázku zahrát do ztracena. „To se teď těžko vysvětluje. Ocitli jsme se na přistávací dráze uprostřed noci. Někde v údolí Cher, nedaleko Tours. Letadlo bylo připravené k odletu a já se musela bleskově rozhodnout. Rozhodla jsem se dokončit práci, kvůli které mě do Francie poslali.“

„Což se ovšem nestalo. Zatkli tě.“

„To jsem přece nemohla v tu chvíli vědět. Proboha, copak to nechápeš? Myslela jsem si, že mimo Paříž mi žádné nebezpečí nehrozí.“

„To mi zní dost pošetile.“

„A taky jsem chtěla pryč od Clémenta.“

„Chtělas od něj pryč?“

„Říkala jsem si, že kdybych odletěla s ním... Já vlastně nevím, no prostě bychom se do toho vztahově zamotali nebo tak něco.“

„Vztahově zamotali?“

„Řekl ti, že je ženatý? A že má dítě? Jeho žena a dcera žijí ve Švýcarsku.“

„Tak proč teda hrozilo, že se do toho vztahově zamotáš?“

Podívala se na něj v naději, že v jeho tváři nalezne porozumění, protože sama nerozuměla ničemu. Co vlastně myslela tím, co řekla? Už zapomněla na tu bláznivou směsici pocitů, které ji tehdy ovládaly, na strach

a rozrušení z toho, že ho mohla mít pro sebe. „Protože jsem s ním spala,“ řekla.

„Tys s ním *spala*?“

„To se občas stává, Nede. Byli jsme pod hrozným tlakem, to všudypřítomné nebezpečí, že nás dostanou, Bůh sám ví, že motivů bylo víc než dost. Madeleine byla s jeho ženou a dítětem v Annency, takže jsme v Paříži zůstali sami.“ Zasmála se, cítila, že se jí vrací schopnost prožívat emoce, že se snad pomalu vrací do normálu. „Proč se to tu sakra snažím vysvětlovat? Zkrátka jsem měla obavu z toho, co by se mohlo stát, kdybychom se vrátili spolu. Možná bych s ním odjela do Kanady. Třeba bych otěhotněla. Nebo by se začal užírat pocitem viny a nechal by mě. Netuším, jak by to bylo, Nede. Budoucnost předpovědět nemůžeš. Ale můžeš se jí vyhnout.“

Ned mlčel. Působilo to skoro, jako by nechápal, co mu říká. Nebo se mu hlavou honily střípky vzpomínek z předválečných let, vzpomínky na krátké záchvěvy žárlivosti a drobné triumfy v jejich malé skupince přátel, na dny strávené v Ženevě a v Annency, vzpomínky na koupání a lyžování, na hry a smích – prchavé obrazy, které se ve zpětném pohledu jevily průsvitné a křehké jako porcelán. „Řekl bych, že mě to ani nepřekvapuje,“ poznamenal nakonec. „Vzpomínám si, jak ses k němu vždycky měla. A on k tobě. Takže co bude teď?“

„Myslíš mezi námi? Je tři tisíce mil daleko. To mluví samo za sebe.“

„A když se vrátí zpátky do Evropy?“

„Podívej, Nede, ber to jako poblouznění, to se zkrátka ve válce stává. Má ženu a dítě. To je pro něj hlavní. A kromě toho, já...“ rozhodila bezradně rukama. „Já se teprve musím vyrovnat s tím vším, čím jsem si prošla. Vždyť se podívej, co ze mě zbylo.“

„Nebud' hloupá.“